

alumni orthopedagogiek

nieuwsbrief 2024 (1)

Colofon

Beste Alumni,

Welkom bij de eerste editie van de alumni nieuwsbrief voor 2024 (jaargang 14).

Dit nummer staat andermaal weer vol met interessante nieuwtjes en verhalen. We beginnen met het artikel 'Drie op een rij? Een handelings-, interventie- of innovatieplan is stap één, de implementatie ervan is stap twee, het effect van het plan is pas stap drie', geschreven door prof. dr. Alexander Minnaert.

Verder komen twee orthopedagogen uit het werkveld aan het woord. Zeker de moeite van het lezen waard. Jannes de Vries beschrijft zijn lange mooie loopbaan en Kim van Anbergen vertelt hoe zij via diverse stappen voldoening heeft in haar werkzaamheden. Uiteraard vertellen we over promoties, een jubileum en ander nieuws uit de Basiseenheden Orthopedagogiek Groningen.

Maar ook gaan we niet voorbij aan de verhalen 'Uit het Werkveld' en 'Uit de oude doos', stellen zich nieuwe medewerkers voor en nam Remo Mombarg afscheid van orthopedagogiek Groningen. We eindigen met het artikel 'Q methodologie als gespreksstarter', een bijdrage van voormalig medewerkster Renske de Leeuw.

Wens jij ook een bijdrage te leveren aan de volgende nieuwsbrief dan kan dat door de teksten te sturen naar of door contact op te nemen met: HKnot@home.nl. Ik wens je namens de hele redactie veel leesplezier, Hans Knot.

Redactie:
 Hans Knot, Coördinator Alumni Orthopedagogiek Groningen
 en dr. Jana Knot- Dickscheit, UHD Basiseenheid Orthopedagogiek
 Secretariële ondersteuning: Miranda Cazemier van den Berg en Hanna Hubner.
 Postadres: Alumni Orthopedagogiek, Populierenlaan 8, 9741HE Groningen

https://www.rug.nl/gmw/pedagogical-and-educational-sciences/alumni/alumnivereniging_orthopedagogiek/nieuwsbrief

<https://www.facebook.com/ActualiteitenCollegesEnExcursies>

Foto's Archief Orthopedagogiek, GMW afdeling Communicatie, Marketing en Voorlichting en onder meer van de auteurs in dit nummer.

Drie op een rij?

Een handelings-, interventie- of innovatieplan is stap één, de implementatie ervan is stap twee, het effect van het plan is pas stap drie.

Alexander Minnaert

De meerwaarde van een sterke, goed voorbereide, en accuraat uitgevoerde implementatie wordt meer en meer in verschillende aspecten van onze samenleving met klem benadrukt: te denken valt aan hardware en software, technologie, betalingsverkeer, beveiliging in het algemeen, bouwconstructies, verkeersveiligheid (te

land, ter zee en in de lucht), politiek, gezondheidszorg, jeugdzorg, onderwijs, enz. Ik geef eerst enkele illustraties met bronvermelding om mijn perspectiefstelling te onderbouwen.

De geselecteerde softwareoplossing kan nog zo goed zijn, wanneer de implementatie niet goed uitgevoerd wordt, zal de gekozen oplossing geen succes worden voor uw organisatie. Het is daarom van groot belang dat de implementatie goed wordt uitgevoerd. [Nine tips for implementing Purchase-to-Pay Technology, Hackett Group, 2019]

Implementatie-intenties zoals "als ik thuis kom van mijn werk dan ga ik een half uurtje hardlopen" slaan een brug tussen het stellen van doelen en het realiseren van die doelen. Een omvangrijke meta-analyse toont aan dat het formuleren van implementatie-intenties een matige tot grote effectsterkte ($d = 0,65$) heeft in veel verschillende contexten boven op het effect dat het stellen van doelen op zich al heeft (Gollwitzer & Oettingen, 2011). There is an increasing awareness that policies do not succeed or fail on their own merits; rather their progress is dependent upon the process of implementation (Hudson et al., 2019).

Na deze illustraties werk ik de aandacht voor én de onderzoeksbevindingen over implementaties verder uit, zowel in de context van groot-schalige onderwijsinnovaties, als in meer kleinschalige interventies gericht op kinderen met leerproblemen, met gedrags- en emotionele problemen, interventies gericht op de inclusie van jonge kinderen met beperkingen in de voor- en vroeg-schoolse context, bij interventies gericht op de activatie van beweegactiviteiten bij jongeren met ernstige en meervoudige beperkingen, en bij doofblinde jongeren en hun communicatiepartners.

Implementatiewetenschappen ... ooit van gehoord?

Mijn aandacht voor de kwaliteit waarmee implementaties van innovatie- en interventieplannen tot uitvoering worden gebracht en de factoren die deze kwaliteit modere-

ren en/of mediëren dateert al van meer dan 20 jaar geleden. In de bijdrage van Boekaerts en Minnaert (2003) over de implementatie van onderwijsinnovaties in het MBO onderwijs, beklemtoonden we al dat innovaties geen lineair proces zijn. Het is een cyclisch proces waarbij perioden van implementatie, adaptatie en stabilisatie elkaar opvolgen. Zeker in de beginfase spreken we eerder van “recursive bootstrapping” om te leren van de implementatie zelf: wat gaat er (al) wel en wat gaat er minder goed, welke factoren bevorderen de implementatie en tegen welke beren op weg lopen we aan, zien we andere factoren over het hoofd die de kwaliteit en het proces van implementeren mee bepalen? Een pas op de plaats maken (zowel bij grootschalige als kleinschalige implementaties) is geen luxe, maar een noodzakelijke voorwaarde om na te gaan of we wel over kredietwaardige bevindingen en conclusies mogen spreken als we niet weten hoe geloofwaardig de innovatie geïmplementeerd is (“credibility”, zie Levin & O’Donnell, 1999). Dit raakt uiteraard ook aan de interne validiteit of, met andere woorden, aan de causaliteit van de bevindingen: zijn de gevonden effecten wel volledig toe te schrijven aan de innovatie of spelen er ook andere effecten een rol (“hidden third factors”, ook derde variabelen genaamd), of zijn de effecten onderdrukt door een zwakkere, onvolledige implementatie?

Onderwijsinnovaties: lopen die van een leien dakje?

Het is niet vanzelfsprekend dat onderwijsinnovaties bij leraren, docenten, intern begeleiders en directies verlopen zoals bedoeld. En waarom niet? Om reden dat de innovatie niet, onvolledig of zelfs geheel anders wordt geïmplementeerd dan bedoeld is. De belemmeringen bij het implementeren van onderwijsinnovaties zijn - tot frustratie van de onderzoekers en de beleidsmensen - dat scholen/docenten het plan aanpassen aan de lokale omstandigheden (selectieve aanpassingen); of het plan, de aanpak, de didactiek onvolledig begrijpen; een ander (eigen) idee hebben over wat ‘good practice’ is;

tegen beperkte capaciteiten aanlopen en handelingsverlegenheid ervaren; over weinig ondersteuning kunnen beschikken (geen tijd); of door de hoge eisen en geen tijd terugvallen op de oude, routinematige activiteiten (Boekaerts & Minnaert, 2003; Minnaert & Meijer, 2018). Oud-studenten die bij mij het mastervak Theorieën en Modellen hebben gevolgd (later Orthopedagogische reflecties genaamd) zullen dit nog wel herkennen.

Om na te gaan of de mate waarin het Interactief LeergruppenSysteem (ILS; samenwerkend leren) op de werkvloer daadwerkelijk werd geïmplementeerd ook een effect heeft op de ontwikkeling van motivatie, angst, oppervlakte- en diepteverwerking binnen een schooljaar, gingen Rozendaal, Minnaert en Boekaerts (2005) dit na tijdens een grootschalig innovatieproject in het MBO. Het beoogde effect van het samenwerkend leren was het bevorderen van autonome motivatie en diepteverwerking enerzijds en het verminderen van test- en prestatieangst anderzijds. Alleen in de leersituaties waarin er frequent gebruik werd gemaakt van de ILS instructieprincipes vonden we een wederkerige en positieve relatie tussen autonome motivatie en diepteverwerking. Over de tijd had diepteverwerking ook een angstverminderend effect. Bij een onregelmatig gebruik van de instructieprincipes bemerkten we zelfs dat autonome motivatie op termijn heeft bijgedragen tot meer oppervlakteverwerking. De geringe capaciteiten van docenten om te differentiëren tussen oppervlakte- en dieptestrategieën gaf aanleiding tot meer oppervlakteverwerking bij de MBO studenten. De boodschap is duidelijk: alleen bij een frequent gebruik van de instructiestrategieën op de werkvloer werden de doelen behaald. Indien we alle implementatieniveaus (frequent, onregelmatig en zeldzaam gebruik) als één groep hadden beschouwd, deden we onvoldoende recht aan de kredietwaardigheid van de instructiestrategieën indien frequent ingezet.

En hoe is het gesteld met individuele handelingsplannen?

Een ander perspectief is hoe het in de praktijk is gesteld met individuele handelingsplannen als resultaat van een individueel psychodiagnostisch en didactisch onderzoek voor leerlingen waarbij leren en ontwikkelen niet vanzelfsprekend zijn. Uit het onderzoek van Tiekstra, Bergwerff en Minnaert (2017) bleek dat in (te) veel gevallen er een kloof bestaat tussen de diagnose en een individueel handelingsplan. Hoe de gegevens van het diagnostisch-didactisch onderzoek vertaald werden in een handelingsplan en hoe dit plan uitgevoerd en geëvalueerd werd, geschiedde bijna altijd zonder overleg met de gedragswetenschappers die het diagnostisch-didactisch onderzoek hadden uitgevoerd. Interessant hierbij is ook de gerapporteerde gevalsstudie waarin de ontwikkeling van een leerling met leerproblemen lange

tijd gevolgd werd door deel te nemen aan alle besprekingen over deze leerling. De zorg voor deze leerling veranderde niet op basis van het individuele intelligentieonderzoek, ook niet toen bleek dat deze leerling over een hoog leerpotentieel beschikte. En wat meer is: lang niet alle ingeroosterde lessen ter remedieering van de leerproblemen hebben plaatsgevonden. Kortom, dit onderzoek ondersteunt de aanwijzing dat plannen niet altijd aangepast (adaptatie naar aanleiding van het intelligentieonderzoek) én uitgevoerd worden zoals bedoeld. In dit geval is de uitvoering zelfs substantieel in het nadeel van de ontwikkelmogelijkheden van de leerling. Door het inadequaat uitvoeren van het handelingsplan kan men zelfs stellen dat er sprake is van niet-passend onderwijs.

Was er voor de invoering van passend onderwijs ook een passend implementatieplan?

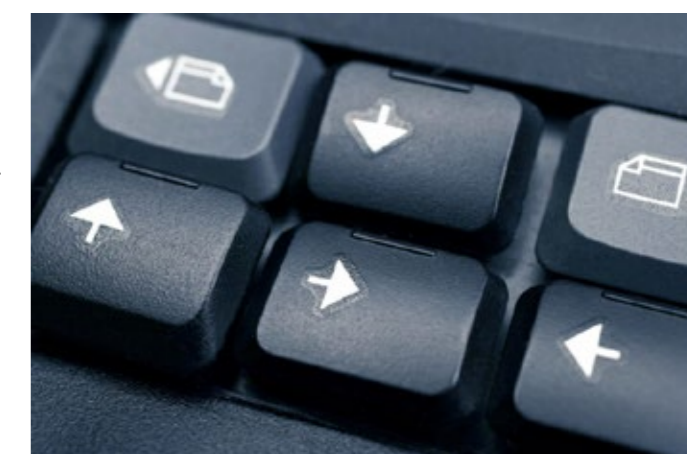
Naar aanleiding van het jubileumcongres van Effectief Onderwijs op 14 december 2017, rapporteerde Effectief Onderwijs in haar verslag dat we op weg zijn naar passend onderwijs en dat dit betekent dat we met vallen en opstaan werken aan verbeteringen. “Want de invoering van passend onderwijs is complex. Er zijn diverse belangen en veel verschillende actoren moeten het eens worden over een koers en over een interpretatie van wat goed passend onderwijs inhoudt. En hetgeen in dat complexe proces van de leerkracht wordt verwacht is verre van eenvoudig. Niet in de laatste plaats omdat het meten van resultaten een nadrukkelijke wens is vanuit de overheid”. Een volstrekt onrealistische en zelfs ‘perverse’ trend, volgens Minnaert. “Je kan niet verwachten dat er een jaar na de invoering positieve resultaten worden gemeten. Passend onderwijs ontwerpen en organiseren kost tijd.” (zie ook Minnaert & Meijer, 2018)

Zo is het werken aan verbeteringen ook merkbaar in de onderwijszorg voor leerlingen. In theorie zouden er dan ook heldere afspraken, bevoegdheden en plichten staan voor de professionals in de onderwijsketen, maar uit onderzoek blijkt duidelijk dat die rollen in de onderwijspraktijk minder helder zijn dan verondersteld wordt (Tiekstra, Bergwerff & Minnaert, 2017). Dit heeft desastreuze gevolgen voor de zorgleerling: de inperkende en normatieve wijze waarop assessments worden ingezet verarmt het diagnostische proces tot een label en het gebrek aan goed onderbouwde, voor alle actoren goed georkestreerde en uitvoerbare handelingsplannen lost het gesignaleerde probleem voor de leerling, maar ook voor de ouders/opvoeders, niet op.

“The proof of the intervention is in the implementation”

Met deze titel startten De Leeuw, De Boer en Minnaert (2020) een systematische review naar de implementatietrouw (“implementation fidelity”) van klassikale

interventies gericht op het bevorderen van de sociale participatie van kinderen met sociaal-emotionele en gedragsproblemen. Verontrustend en teleurstellend is dat in geen enkele interventiestudie de effecten van implementatietrouw op de effectiviteit van de interventie zelf is nagegaan. De essentiële bouwstenen c.q. werkzame factoren van de interventie die cruciaal zijn voor positieve interventie-effecten werden in geen enkele studie vermeld. Op deze manier is het dus geenszins duidelijk aan welke interventievoorwaarden leerkrachten zich moeten houden bij het uitzetten van de interventie in de klas om de sociale participatie van deze leerlingen te bevorderen.

In het onderzoeksopzet van Rademaker, De Boer, Kupers en Minnaert (2021) gericht op het bevorderen van de sociale participatie van jonge kinderen met een beperking zijn de factoren die een rol spelen bij de implementatietrouw van interventies expliciet meegenomen. 17 kleuterleerkrachten werden bevroegd over de blauwdruk van de interventie. Om een optimale balans te kunnen vinden tussen de inhoudelijk cruciale interventiecomponenten enerzijds en het tegemoet komen aan de behoeften en voorwaarden van leerkrachten anderzijds werd de blauwdruk enigszins aangepast. Het verfijnde ontwerp omvatte een korte voorbereidende training voor leerkrachten, meer ruimte voor flexibiliteit zonder afbreuk te doen aan de inhoudelijk cruciale interventiecomponenten en juist meer passende werkvormen voor coöperatieve werkvormen bij kleuters in te bouwen. Ook een betere communicatie over de duur en intensiteit van de interventie maakte deel uit van het verfijnde plan van aanpak. Niettegenstaande de verfijnde aanpak bleek uit het effectonderzoek dat sommige kleuterleerkrachten de werkzame componenten weglieten of hadden ingekort (zie Rademaker, 2024). Door tijdsgebrek was het in één klas zelfs zo dat maar 11 van de 18 coöperatieve activiteiten daadwerkelijk aan bod zijn gekomen. Het niveauverschil waarmee een interventie geïmplementeerd wordt, kan de effectiviteit van die interventie behoorlijk inper-

ken en kan zelfs leiden tot de afwezigheid van enige effecten. De boodschap is dus: wanneer de implementatietrouw van een interventie over het hoofd wordt gezien, kan dit zelfs tot foutieve conclusies leiden over de “ware” effectiviteit van de interventie. Dit geldt niet alleen voor interventies op school- of klasniveau, maar ook op individueel niveau. Door onvolledige of zwakke implementaties zijn de leerlingen die het meest baat kunnen hebben van de interventie/remediëring ook het zwaarst gedupeerd.

Implementatie is een continue uitdaging in de orthopedagogische praktijk

De implementatie van effectieve beweegprogramma's voor personen met (zeer) ernstige verstandelijke en meervoudige beperkingen is ontegenzeggelijk van vitaal belang. De complexiteit én de ernst van de beperkingen maakt dat deze mensen dagelijkse ondersteuning nodig hebben van anderen. Bewegen is een structureel en werkzaam onderdeel van deze ondersteuning, gegeven de positieve effecten op de fysieke en mentale gezondheid en op de motorische ontwikkeling en andere functioneringsdomeinen. Implementatieonderzoek naar het bewezen effectief beweegprogramma ‘Perspectief’ wees uit dat de beoogde naleving en kwaliteit van beweegmomenten bij de meeste deelnemers aan de interventie niet werd bereikt (van Alphen, Waning, Minnaert & van der Putten, 2021). Duidelijk was dat er meer aandacht moest worden besteed aan de organisatorische voorwaarden en de implementatiestructuur. Zo werd voortaan gestart met een tweedaags trainingsprogramma gegeven door een multidisciplinair team van professionals. In deze training werd expliciet aandacht besteed aan de werkzame factoren en aan de theoretische uitgangspunten van het beweegprogramma. Uit het effectonderzoek van de herziene implementatie van het beweegprogramma bleek dat er positieve resultaten (op hetzij beweeggedrag, hetzij plezier en ontspanning, hetzij alertheid, hetzij functionele vaardigheden, hetzij stoelgang) werden gevonden bij de deelnemers waar de implementatie verliep zoals gepland (van Alphen, 2023). Niet alleen het belang, maar ook de toegevoegde waarde van een procesevaluatie voorafgaand aan de toetsing op effectiviteit wordt hier (nogmaals) aangetoond.

In het onderzoek van Rorije, Damen, Janssen en Minnaert (2024) werd de implementatietrouw van video-feedback coaching bij de communicatiepartners van individuen met doofblindheid nagegaan aan de hand van een mixed-methods onderzoeksdesign. Video-feedback coaching wordt verondersteld een werkzame factor te zijn om de kwaliteit van de interacties tussen mensen met doofblindheid en hun communicatiepartners te bevorderen, maar onderzoek naar de kwaliteit van de implementatie en de moderator-effecten hierin was er vooralsnog niet. Uit ons onderzoek bleek dat de coaches zich relatief goed hielden aan de

inhoud van de interventie, maar kleine verschillen tussen coaches en de gecoachte communicatiepartners werden eveneens vastgesteld. De duur van de interventie nam daarentegen veel meer tijd in beslag dan voorzien, mede door de pandemie. Vooral de mate waarin de interventie als complex werd ervaren beïnvloedde (lees: vertraagde) het proces van de implementatie het meest. Coaches ervoeren niet alleen een gebrek aan helderheid qua planning van alle coaching momenten en onduidelijkheid wat er precies van hen verwacht werd, maar ook een dagelijkse uitdaging om rekening te houden met persoonlijke omstandigheden, met andere meetings en met teveel onvoorziene omstandigheden en wisselingen door de pandemie.

Implementeren is te leren

In het kader van het onderzoeksproject ‘Tussen Wal en Schip’ (TWS) heeft er een procesevaluatie plaatsgevonden naar aanleiding van ontwikkelingen die zijn doorgevoerd bij scholen die zich aan het professionaliseren waren ten aanzien van dubbel bijzondere leerlingen (dit zijn hoogbegaafde leerlingen met een leer- en/of ontwikkelingsstoornis). Het TWS-project, gefinancierd door het Nationaal Regieorgaan Onderwijsonderzoek (NRO), had als doel de signalering en ondersteuning van dubbel bijzondere leerlingen in het onderwijs te verbeteren. Bij dit project hebben de Radboud Universiteit Nijmegen en Rijksuniversiteit Groningen samen gewerkt met een aantal scholen en scholengemeenschappen aan de uitvoering van op maat gemaakte ontwikkelplannen om het onderwijs voor dubbel bijzondere leerlingen op deze scholen te verbeteren (Wittelings et al., 2023). Door middel van een procesevaluatie is getracht zicht te krijgen op de “fidelity of implementation” van de ontwikkelplannen van scholen. Dit houdt in dat geëvalueerd is hoe de uitvoering van de ontwikkelplannen (tot dan toe) is verlopen en welke factoren hierop van invloed zijn geweest. Middels deze procesevaluatie is op systematische wijze nagegaan wat goed gaat en wat (nog) minder goed gaat bij het implementatieproces. De informatie verkregen tijdens dit reflectiemoment is gebruikt om tussentijds processen bij te sturen en om de onderzoeksresultaten achteraf beter te kunnen duiden. Tevens heeft deze kennis ervoor gezorgd dat toekomstige implementaties

beter begeleid en op resultaat geoptimaliseerd kunnen worden (zie Beckmann, Minnaert & Wittelings, 2024). Wat is nu de “take-home message”? Implementeren is te leren. Middels deze vorm van procesevaluatie kunnen organisaties verder werken aan de competenties (professionalisering) van medewerkers én aan het optimaliseren van de systemen en de faciliteiten binnen de organisatie. De spreekwoordelijke puntjes kunnen dan op de i gezet worden en het proces geoptimaliseerd. Pas dan kan het meest optimale rendement of de ultieme verbeterslag bij de doelgroep zelf worden nagestreefd (Fixsen, Naom, Blase, Friedman, & Wallace, 2005). Of met andere woorden: pas dan hebben we drie op een rij.

Referenties

Beckmann, E. J., Minnaert, A. E. M. G., & Wittelings, M. M. (2024). Dubbel-bijzonder implementeren kun je leren. Belangrijke inzichten voor scholen die zich willen professionaliseren ten aanzien van dubbel-bijzondere leerlingen. *Tijdschrift voor Orthopedagogiek*, 63(1), 63-70.

Boekaerts, M., & Minnaert, A. (2003). Measuring behavioral change processes during an ongoing innovation program: Scope and limits. In E. De Corte, L. Verschaffel, N. Entwistle, & J. van Merriënboer (Eds.), *Powerful learning environments: Unravelling basic components and dimensions* (pp. 71-87). Pergamon.

de Leeuw, R., de Boer, A., & Minnaert, A. (2020). The proof of the intervention is in the implementation; A systematic review about implementation fidelity of classroom-based interventions facilitating social participation of students with SEBD. *International Journal of Educational Research Open*, 1. <https://doi.org/10.1016/j.ijedro.2020.100002>

Fixsen, D.L., Naom, S.F., Blase, K.A., Friedman, R.M., & Wallace, F. (2005). *Implementation research. A synthesis of the literature*. University of South Florida, Louis de la Parte Florida Mental Health Institute, National Implementation Research Network.

Gollwitzer, P. M., & Oettingen, G. (2011). Planning promotes goal striving. In K. D. Vohs & R. F. Baumeister (Eds.), *Handbook of self-regulation: Research, theory, and applications* (2nd ed., pp. 162-185). The Guilford Press.

Hudson, B., Hunter, D., & Peckham, S. (2019). Policy

failure and the policy-implementation gap: can policy support programs help? *Policy Design and Practice*, 2(1), 1-14. <https://doi.org/10.1080/25741292.2018.1540378>

Levin, J. R., & O'Donnell, A. M. (1999). What to do about educational research's credibility gaps? *Issues in Education*, 5(2), 177-229.

Minnaert, A., & Meijer, W. (2018). Van ‘ieder voor zich’, via samenwerken, op weg naar coöperatief werken in de onderwijsketen. *Orthopedagogiek: Onderzoek en Praktijk*, 57(3-6), 136-142.

Rademaker, F. (2024). *Step by Step: Promoting the social participation of kindergarten students with disabilities*. [Thesis fully internal (DIV), University of Groningen]. Rijksuniversiteit Groningen. <https://doi.org/10.33612/diss.864529650>

Rademaker, F., de Boer, A., Kupers, E., Minnaert, A. (2021). It also takes teachers to tango: using social validity assessment to refine an intervention design. *International Journal of Educational Research*, 107, 101749. <https://doi.org/10.1016/j.ijer.2021.101749>

Rorije, M., Damen, S., Janssen, M., & Minnaert, A. (2024) Implementation fidelity of video-feedback coaching for communication partners of individuals with congenital deafblindness. [Manuscript to be submitted in April 2024].

Rozendaal, J. S., Minnaert, A., & Boekaerts, M. (2005). The influence of teacher perceived administration of self-regulated learning on students' motivation and information-processing. *Learning and Instruction*, 15(2), 141-160. <https://doi.org/10.1016/j.learninstruc.2005.04.011>

Tiekstra, M., Bergwerff, L., & Minnaert, A. (2017). Voices from practice: When is the gap between diagnosis and intervention apparent? *Educational and Child Psychology*, 34(1), 55-65. <https://doi.org/10.53841/bpsecp.2017.34.1.55>

van Alphen, H. J. M., Waning, A., Minnaert, A. E. M. G., & van der Putten, A. A. J. (2021). Development and process evaluation of a motor activity program for people with profound intellectual and multiple disabilities. *BMC Health Services Research*, 21, [259]. <https://doi.org/10.1186/s12913-021-06264-z>

van Alphen, L. (2023). *Towards evidence-based support in motor activation of people with profound intellectual and multiple disabilities*. [Thesis fully internal (DIV), University of Groningen]. Rijksuniversiteit Groningen. <https://doi.org/10.33612/diss.788191763>

Wittelings, M., Paans, C., Knoop-Van Campen, C., Kroesbergen, E., Hoogeveen, L., Minnaert, A., Beckmann, E., De Wit, A., De Veth-Verbunt, K., De Gooijer, M., Mainhard, E., Van der Lecq, J., Oerlemans, E., & Franssen, B. (2023). *Niet langer tussen wal en schip: Een opmaat naar passende loopbruggen voor dubbel bijzondere leerlingen*. Radboud Universiteit. <https://www.ru.nl/onderzoek/onderzoeksprojecten/tussen-wal-en-schip>.

Bevordering:

In de maand april werd bekend dat Dr. Elisa Kupers is bevorderd tot adjunct hoogleraar. Elisa Kupers is verbonden aan de Basiseenheid Orthopedagogiek: Leren en Ontwikkelen van de Rijksuniversiteit Groningen. Haar onderzoek richt zich op de dynamiek van interacties tussen docenten en leerlingen, motivatie en welbevinden van zowel leerlingen als docenten, en creativiteit. Observatie- en dagboekonderzoek, complexe dynamische systeembenadering en zelfdeterminatietheorie behoren tevens tot haar topics.

25-jarig dienstverband

Op 2 april werd tijdens een koffiebijeenkomst in de Grote Rozenstraat 38 kort stil gestaan bij het gegeven dat Jana Knot – Dickscheit op 1 april 1999 officieel in dienst trad. Zelf schreef ze het volgende over die kwart eeuw bij de Rijksuniversiteit op LinkedIn. 'Het is officieel 25 jaar geleden, dat ik bij de Rijksuniversiteit Groningen en dus de Basiseenheid Orthopedagogiek een aanstelling kreeg. In de afgelopen 25 jaren heb ik heel wat meegemaakt: bezuinigingen; van intensivering van het onderwijs naar efficiënter onderwijs en weer terug; rendementsdenken; publicatiedruk; onderwaardering van het onderwijs; impactfactor; hoge werkdruk; Excel tabelletjes met berekeningen van

hoeveel uur je aan bepaalde vormen van onderwijs mag besteden (je zogenaamde onderwijsinzet); een onbegrijpelijk verschil dat gemaakt wordt tussen medewerkers in de Tenure Track en in de UFO (nee, geen vliegende schotels, wel het Universitaire Functie Ordeningssysteem); bijzondere sollicitatie- en bevorderingsgesprekken; een hele hoop bureaucratie: van even bellen voor hulp naar het moeten invullen van een aanvraagformulier; werkgroepen en commissies voor van alles en nog wat; evaluatiegesprekken die nu resultaat- en ontwikkelingsgesprekken heten...

Waarom dan toch 25 jaar en de wil om door te gaan? Omdat het fantastisch en een voorrecht is studenten te mogen opleiden, omdat ik mijn werk bij de universiteit al weer 16 jaar mag combineren met mijn werk als orthopedagoog en gz-psycholoog bij Molendrift en omdat ik ervan overtuigd ben dat ons onderzoek bij kan dragen aan verbetering van de situatie van kinderen en gezinnen die het niet makkelijk hebben. Ik zeg bewust ons, want zo is het: een fijn en betrokken team bij orthopedagogiek en het Expertisecentrum Gezinnen met Meervoudige en Complexe Problemen in het bijzonder en ook bij Molendrift.'

Aletta Dialogues with contribution by the Department of Pedagogical and Educational Sciences

On Thursday, January 25, 2024, the University of Groningen hosted an Aletta Dialogue at the residence of the Dutch Ambassador in Santiago de Chile. Dr. Mónica López López (Pedagogical and Educational Sciences) was one of the two keynote speakers, addressing an audience of approximately 70 Groningen alumni, partners, and government representatives.

The Aletta Dialogues are a series of worldwide public dialogues that pay tribute to Aletta Jacobs' pioneering spirit, fight for women's rights, her international outlook, and strong link to our university. Each Aletta Dialogue has a different theme on the crossroads of science and societal challenges.

After opening speeches by Dutch Ambassador Carmen Gonsalves and Groningen rector Prof. Jacqueline Scherpen, Dr. López López focused on her research contribution regarding LGBTQ+ youth, emphasizing the importance of connecting diversity in childhood experiences to professions and society. LGBTQ+ youths often encounter prejudice and discrimination due to their sexual orientation, gender identity, and expression in various social contexts, including schools, health services, and families. These experiences frequently lead to severe and chronic mental health challenges. Professionals in fields such as education, health, and welfare services possess the potential to positively impact the wellbeing of LGBTQ+ youths and promote their resil-

ience through meaningful supportive relationships. Developing welcoming, inclusive, and affirming health and education services that prioritize strengthening connections between youths and professionals can lead to improved short-term and long-term outcomes for this marginalized group.

During the discussion on the researcher's role in enhancing the wellbeing of LGBTQ+ youth, Dr. López López underscored the importance of listening to marginalized youth to better support them and involve them in the scientific production process. She advocated for future research to adopt participatory approaches, allowing for the disruption of paternalistic research patterns and empowering partners psychologically. Such approaches can lead to positive outcomes, including skill development and the cultivation of leadership capacity among marginalized youth.

Following the presentations, an animated discussion ensued with active participation from the audience. Once the Aletta Dialogue concluded, the evening transitioned into a networking session, allowing attendees to engage with one another, including alumni and other guests.

Publications: López López, M., Martínez-Jothar, G., ten Brummelaar, M., Parra, L. A., San Román, B., & Mallon G. P. (2024) "They told me that you can be with whom-ever you want, be who you are": Perceptions of LGBTQ+ youth in residential care regarding the social support provided by child welfare professionals. *Children and Youth Services Review*. <https://doi.org/10.1016/j.childyouth.2024.107498>

Marosi, N.K.M., Avraamidou, L., & López López, M. (2024). Queer individuals' experiences in STEM learning and working environments. *Studies in Science Education*. <https://doi.org/10.1080/03057267.2024.2313903>

Knorth, E. J., Bouma, H., López López, M., & Grietens, H. (2024). Learning from Children: Experiences and Needs of Children in the Dutch Child Protection System. *Relational Child and Youth Care Practice*, 36(2), 117-139

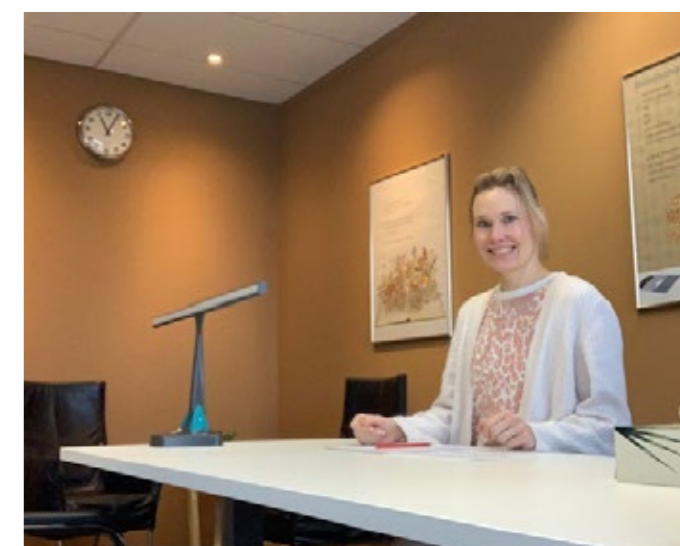
López López, M., ten Brummelaar, M., & Wieldraaijer-Vincent, L. (2023). Reimagining Participation of Young People in Decision Making in Contexts of Vulnerability. In B. Taylor, J.D. Fluke, A. Shlonsky, E. Kedell, A. Whittaker and C. Killick (Eds), *Sage Handbook of Decision Making, Assessment and Risk in Social Work*. SAGE.

Orthopedagoog aan het woord: Kim Anbergen

Ik woon met mijn vriend Gert-jan samen met onze 2 mooie dochters Merel (2018) en Noor (2020) in het dorpje Peize onder de rook van Groningen.

In de laatste jaren van het VWO, waarin een studiekeuze dichterbij kwam, wist ik dat ik 'iets' met kinderen wilde doen en de hulpverlening mij aantrok. Na het bezoeken van een aantal Open Dagen aan de RUG besloot ik voor Orthopedagogiek te gaan. Dit heb ik van 2000 tot 2004 gestudeerd. In het eerste jaar waren de vakken nog vrij algemeen, zoals sociologie, filosofie en psychologie. Dit vond ik een fijne manier van kennismaken met de aanverwante vakgebieden van de pedagogiek.

Na het eerste studiejaar nog bij mijn ouders te wonen en elke keer heen en weer te reizen van Nieuw Buinen naar Groningen, en dat soms maar voor een enkel colle-

ge-uurtje, werd het tijd om op kamers te gaan. Het was erg fijn om zelfstandig mijn leven te leiden en naast de studie te genieten van de stad en het afspreken met vriendinnen, sporten en andere leuke dingen te doen.

Ondanks een brede interesse vond ik het prettig dat in de jaren daarna er meer specifieke toespitsing en verdieping was in de verschillende toenmalige afstudeer-richtingen Leerstoornissen, Gedragsproblemen en Gehandicaptenzorg. Het voelde goed om colleges te volgen in het pand aan de Grote Rozenstraat en ik had er een leuke tijd met een groepje gezellige studiegenoten.

Ik herinner mij nog goed dat (volgens mij door Jelle Drost) tijdens een college werd gezegd; 'als je direct met kinderen wilt werken dan zit je hier niet op de juiste plek'. Met deze opmerking doelde hij op de begeleidende rol van een orthopedagoog waarbij je op een indirecte wijze bij een kind of jongere betrokken bent. Je bent vooral groepsopvoeders of andere hulpverleners aan het begeleiden en ondersteunen die wel direct met het kind werken. Dat was iets waar ik niet blij van werd om dat te horen. Juist het directe contact met kinderen (en hun ouders) sprak mij het meeste aan!

tjallingahiem

In het laatste jaar van de opleiding heb ik stage gelopen bij Tjallingahiem, destijds een instelling voor jongeren met een licht verstandelijke

beperking en gedragsproblemen. Dit was helaas niet mijn eerste keuze (qua doelgroep en setting) en ik heb daarbij ervaren dat deze manier van werken niet bij mij paste.

Bij deze instelling was het inderdaad zoals eerder geschetst; de gedragswetenschappers zaten samen met elkaar op een kantoor en de panden waarin de jongeren woonden stonden elders op het terrein. Als gedragswetenschapper begeleidde je de groepsleiding en was je veel bezig met rapporteren en kreeg ik de indruk dat je veel minder zelf met een jongere aan de slag ging. Wel was bijvoorbeeld het uitvoeren van diagnostisch onderzoek een mogelijkheid binnen mijn stage.

Na mijn stage en het schrijven van mijn scriptie was ik officieel afgestudeerd als Orthopedagoog. Het afstudeerproject betrof: 'Seksualiteit en kinderen met een lichte verstandelijke beperking. Een aanzet tot een behandelprotocol met betrekking tot seksualiteit voor behandelgroepen van Tjallinga Hiem.' Deze scriptie heb ik geschreven onder supervisie van Trijntje Roggen.

En toen kwam de grote vraag; 'en nu?' Voor mij een nadeel aan het volgen van een wetenschappelijke opleiding en het hebben van één stageplek vond ik dat ik nog onvoldoende wist hoe het werken binnen de verschillende settings als orthopedagoog er daadwerkelijk aan toe ging. Ik wist op bepaalde vlakken wel

wat ik niet wilde, maar nog niet goed wat ik wel wilde. Leerstoornissen en psychiatrie spraken mij het meest aan. Om hier meer helderheid in te krijgen ben ik bij diverse organisaties langs gegaan om met orthopedagogen te spreken en te horen wat zij zoal op een dagelijkse werkdag doen. Het was fijn dat de meeste instellingen hiervoor open stonden.

RENN4

excellent in speciaal talent

Net na mijn afstuderen heb ik kort gewerkt als groepsleidster bij een kinderopvang. Hierna heb ik een aantal maanden gewerkt als medewerkster bij de Commissie

van Indicatie Renn4, waarbij de werkzaamheden bestonden uit het wegwerken van achterstallige administratie. Dit deed ik samen met meerdere gedragswetenschappers.

Dit gaf wel aan hoe lastig het destijds was om als gedragswetenschapper aan het werk te komen, een grote tegenstelling met jaren later. Daarop volgde een periode van een paar maanden waarin ik zorgverlener was voor Community Support en bij een gezin thuis kwam om hun kind met psychiatrische problematiek te begeleiden.

Tijdens één van de eerdergenoemde oriënterende gesprekken bij RENN4 werd aan mij aangeboden om een onderzoek te doen van een aantal maanden naar potentiële Cluster4 leerlingen op voortgezet onderwijs scholen in een bepaalde regio. Het was interessant om hiermee bezig te gaan en verbinding te leggen tussen de theorie en de praktijk.

kobalt

voor onderwijs

In 2005 ben ik begonnen bij Kobalt te Assen, een onderwijsbegeleidingsdienst, waarin een werkervaringsplek werd gekoppeld aan de opleiding tot Orthopedagoog-Generalist (OG). Vanuit

Kobalt kwam ik dagelijks op scholen waarbij ik diagnostisch onderzoek afnam bij leerlingen en gesprekken had met leerkrachten. Daarnaast gaf ik handelingsadviezen aan betrokkenen op school en had ik incidenteel contact met ouders.

De opleiding tot OG heeft mij veel gebracht, niet alleen een meer praktische toepassing van de geleerde vaardigheden, maar ook een leerproces voor mijzelf als persoon. Ook was het erg prettig dat je de opleiding volgt met een relatief kleine groep mensen waarin je steeds meer vertrouwd met elkaar raakt. De opleiding heeft mij een goede basis gegeven om te kunnen werken als Orthopedagoog en daarnaast om te groeien in zelfvertrouwen. Kobalt was een fijne werkplek. Helaas ging de organisatie in 2007 failliet waardoor ik in korte tijd op zoek moest naar een werkplek waar ik mijn opleiding kon vervolgen.

Dit werd Kinnik, kind en jeugdggz in Leeuwarden. Binnen deze organisatie maakte ik kennis met het uitvoeren van diagnostiek volgens de DSM en deed ik ervaring op met het vormgeven van behandelingen. Dit was mijn eerste ervaring binnen de kinder- en jeugdpsychiatrie en dit voelde soms wel als watertrappelen omdat het allemaal relatief nieuw was.

accare

Uiteindelijk werd het een sector

waarbinnen ik de volgende 16 jaar, tot 2023, zou blijven werken. De laatste 14 jaar hiervan heb ik gewerkt binnen Accare, kinder- en jeugdpsychiatrie. Ik ben gestart in Groningen en na 2 jaar heb ik de overstap gemaakt naar de locatie in Drachten. Daar heb ik zeer veel ervaring en kennis opgedaan over de psychiatrie in brede zin en allerlei behandelvormen.

Ik heb veel kansen gekregen om me te ontwikkelen tot een breed inzetbare behandelaar. En daarbij was het gelukt om te werken met het kind, de jongere en de ouders zelf in plaats van een ondersteunende rol te hebben, iets wat mij veel voldoening heeft gegeven. Ik heb mij gespecialiseerd in het werken met kinderen met trauma's, angst, dwang en stemmingsproblematiek, waarbij ik zowel de diagnostiek als behandeling vorm gaf. Daarnaast heb ik diverse taken/werkzaamheden uitgevoerd op beleidsniveau.

Deze periode binnen Accare heeft mij veel geleerd over de processen die spelen binnen een organisatie. Juist door ergens lang te werken zie je terugkerende processen en patronen, die zowel succesvol als minder succesvol zijn geweest. Daarnaast heb ik gemerkt hoe belangrijk het voor mij is om betrokken, lieve en deskundige collega's te hebben op het werk. En die had ik zeker gevonden binnen Accare! Over de jaren heen deel je veel lief en leed met elkaar en weet je wat je aan iemand hebt, dat is zeer waardevol gebleken.

In die periode heb ik mij verder kunnen scholen tot cognitief gedragstherapeut (2015), waarbij ik vanaf 2020 mijzelf ook supervisor VGCT mag noemen. Daarnaast heb ik de opleiding tot EMDR Europe Practitioner in 2018 afgerond. Ik heb in mijn hoedanigheid als supervisor met veel plezier bijgedragen aan de ontwikkeling van collega-gedragswetenschappers. Een rol die mij goed past om vanuit de theorie mee te denken en de supervisant in zijn kracht te zetten.

Over de jaren heen, dat ik werkzaam ben als orthopedagoog, merk ik dat ons vak uitoefenen beschikbaarheid vraagt. Beschikbaarheid in letterlijke zin van aanwezig zijn, maar vooral ook mentaal aanwezig kunnen zijn. De ander ook daadwerkelijk zien en horen. Dit vind ik één van de belangrijkste aspecten in mijn vak, maar soms ook van de uitdagendste.

Door het meemaken van diverse life-events over de jaren heen, waarbij de geboorte van mijn dochter met een ernstige hartafwijking één van de invloedrijkste is (geweest), weet ik hoe moeilijk het kan zijn om iemand te behandelen als je zelf in beslag wordt genomen door zorgen of emoties. Vaak heb ik gedacht; werkte ik maar in een bloemenzaak, waarbij ik mij kan bevinden rondom mooie bloemen en daarin afleiding kan vinden en mensen op een 'makkelijker' manier kan helpen. Echter door zelf ervaringsdeskundige te zijn ervaar je medemenselijkheid en kan je je op momenten beter inleven en meeleven met de ander.

ForteGGZ

Begin 2023 heb ik de keuze gemaakt om de kinder- en jeugdpsychiatrie vaarwel te zeggen en te gaan onderzoeken en ondervinden hoe ik het werken binnen de volwassenpsychiatrie vind. Deze keuze heb ik gemaakt omdat ik het werken met adolescenten en jongvolwassenen als meest passend bij mij heb ervaren en benieuwd was hoe de zorg voor volwassenen vorm te kunnen geven. Ik ben nu een half jaar werkzaam binnen Forte GGZ in Assen. Forte GGZ is een relatief kleinschalige polikliniek waar specialistische zorg wordt geboden. Er wordt generalistisch gewerkt en ik voer diagnostiek uit en behandel cliënten met diverse psychiatrische problematiek, zoals trauma en stressor gerelateerde problematiek, angsten en somberheid. Daarbij kan er bij een cliënt sprake zijn van ontwikkelings- en/of persoonlijkheidsproblematiek.

De switch van instelling en doelgroep heeft de eerste paar maanden de nodige energie gekost, echter het werken met volwassenen geeft veel voldoening. Het is fijn dat je, meer dan bij kinderen en jongeren, het behandelproces samen kunt vormgeven en de cliënt zijn eigen verantwoordelijkheid heeft voor de behandeling. Ook werk ik in de rol van regiebehandelaar waarbij ik op de achtergrond verantwoordelijk ben voor het verloop van het traject van een cliënt. Van meerwaarde binnen mijn huidige organisatie is het multidisciplinair werken; zo bestaat ons team uit SPV'ers, een systeemtherapeut, psychiater, GZ-psychologen, psychologen, psychotherapeuten, een nurse practitioner en een PMT'er. Het is een club deskundige mensen waar ik in korte tijd al veel heb geleerd van ieders eigen kijk op het vakgebied. Met elkaar voorkom je dat je in een kokervisie komt en juist breed blijft kijken en diverse hypothesen naast elkaar laat bestaan als het gaat om diagnostische beeldvorming en keuzes in de behandeling.

Door het verkrijgen van de BIG-registratie is er wat meer ruimte gekomen voor de positie van de Orthopedagoog-Generalist, terwijl ik aan de andere kant merk dat hierin nog veel winst te behalen is. Ik vind het schrijnend hoeveel goed opgeleide orthopedagogen minder erkenning dan wel kansen krijgen. Binnen mijn huidige werk voel ik mij soms nog wat een 'vreemde eend in de bijt'. Ondanks dat Forte meerdere locaties

heeft in het noorden van Nederland ben ik naar mijn weten de enige Orthopedagoog-Generalist binnen de organisatie. Om verbinding te hebben met andere OG'ers binnen de volwassen psychiatrie heb ik mij aangesloten bij het landelijk netwerk ggz 18+ van de NVO. De positionering van de OG is hierbij een belangrijk thema. We hebben inmiddels een aantal bijeenkomsten gehad en dit was zeker inspirerend.

Hoe de toekomst eruit gaat zien? De komende tijd zal ik binnen de volwassenpsychiatrie mijn ervaringen willen uitbouwen. Als tegenreactie op de klachtgerichte benadering binnen de

psychiatrie komt er steeds meer aandacht voor het uitgaan van de krachten en mogelijkheden van een client en aandacht voor het systeem, mooie ontwikkelingen! Diverse stromingen die daar deels bij aansluiten hebben de laatste paar jaar mijn interesse, waaronder mindfulness, ACT, positieve psychologie en lichaamsgericht werken en ik probeer elementen hieruit steeds meer in te voegen binnen mijn werkzaamheden.

Nadelen binnen de psychiatrie vind ik de hoge werkdruk, de vele regelgeving, de toch nog steeds hoge administratieve lasten, organisatorische besommeringen en onrust. Geregeld is het idee opgekomen om voor mezelf te beginnen, nog niet goed wetende in welke vorm of voor welke doelgroep. Ik fantaseer weleens over begeleiding en ondersteuning van ouders met een kind met een hartafwijking, waarin ik ook mijn persoonlijke ervaringen kan inzetten.

Bij keuzes voor de toekomst speelt de vraag of ik mij wil laten leiden door herregistraties van de diverse beroepsverenigingen en de bijbehorende eisen die daaraan gesteld worden. Het kan voelen als een keurslijf waar je in gedrukt wordt. Het is dan fijn om me te realiseren dat ik in de basis een orthopedagoog ben en in die hoedanigheid meerdere mogelijkheden heb, ongeacht bijkomende registraties. Onlangs was ik op een feestje van een bevriende orthopedagoog-generalist waarbij ik meerdere orthopedagogen sprak die zeer diverse werkzaamheden uitvoeren. Dit liet mij weer de reikwijdte zien van waar je als orthopedagoog terecht kan komen, wat mij positieve energie gaf. Wat de toekomst ook zal brengen, ik kijk er naar uit om het te ontdekken!

Kim Anbergen,
kim_anbergen@hotmail.com

Nieuwe medewerkers binnen ons team

Britt Brekhof: Graag stel ik mij voor, ik ben Britt Brekhof en sinds 1 december 2023 gestart als promovendus binnen de Basiseenheid Orthopedagogiek, Leren en Ontwikkeling. Samen met Erica Kamphorst, Jorien Luijkx, Suzanne Houwen en Elise de Bree werk ik aan het onderzoeksproject 'Werken richting een inclusieve buitenschoolse opvang'.

Met dit project richten wij ons op het vergroten van de kennis op het gebied van inclusie van alle kinderen binnen de buitenschoolse opvang, in het bijzonder gericht op de ondersteuning van kinderen met extra ondersteuningsbehoeften. Onder andere trachten we de volgende vraag te beantwoorden: welke kennis, vaardigheden en attitudes zijn nodig om te werken richting een inclusieve buitenschoolse opvang?

Na het afronden van de master Orthopedagogiek aan de RUG in 2022, ben ik als orthopedagoog werkzaam geweest binnen een onderwijsadviesbureau. Mijn werkzaamheden betroffen diagnostiek en behandeling van kinderen met ernstige enkelvoudige dyslexie binnen het basis- en voortgezet onderwijs. Naast mijn opleiding aan de RUG, heb ik ook de Nordic Research Master in Social Work and Welfare afgerond aan de Universiteit Aalborg en de Universiteit Stavanger (Denemarken en Noorwegen). Tijdens deze master heb ik onderzoek gedaan naar 'Parents of Children with Autism' Experiences on Social Inclusion and a Sense of belonging'. Hier heb ik ook uitgebreide kennis opgedaan over het Scandinavische onderwijs- en zorgsysteem.

Mijn scriptie aan de RUG betrof overwegend kwantitatief onderzoek en was gericht op 'Pre-service Teachers' Implicit Mindset of Intelligence and their Attitudes Towards Inclusion of Students with Learning Disabilities'. Beide onderzoeken betroffen thema's als passend onderwijs en inclusie van kinderen met extra ondersteuningsbehoeften. Een interesse en passie, die ik in mijn huidige project voort kan zetten.

Mijn naam is **Hannah Odink**. Ik werk sinds februari 2024 als onderzoek medewerker bij Orthopedagogiek. Ik werk mee aan een project rondom professionalisering van docenten voor inclusie van leerlingen met externaliserend gedrag. Deze fase van het onderzoek bestaat uit het uitvoeren van een systematisch litera-

tuuronderzoek en we hopen in een volgende fase te werken aan de ontwikkeling van een professionaliseringsinterventie voor docenten in het voortgezet onderwijs. Dit gebeurt in samenwerking met onderwijsprofessionals van RENN4.

Ik heb een achtergrond in pedagogiek en onderwijs. Mijn bachelor Pedagogische Wetenschappen aan de Vrije Universiteit Amsterdam heb ik gecombineerd met de Pabo. Na een korte periode voor de klas heb ik besloten de master Onderwijswetenschappen te volgen, hier aan de RUG. Tijdens mijn studie werkte ik als student-assistent bij de Lerarenopleiding, na mijn studie heb ik als junior onderzoeker gewerkt bij een samenwerkingsproject van het GION en de Universiteit Twente (Bestuurlijk Vermogen). Voor dat laatste project werkte ik mee aan onderzoek naar gespreid leiderschap en (intern) sociaal kapitaal in onderwijsorganisaties in het voortgezet onderwijs. De kennis en ervaring, die ik in de afgelopen jaren heb opgedaan, hoop ik in te zetten bij mijn werk hier, en ik zie uit naar nieuwe samenwerkingen en ervaringen!

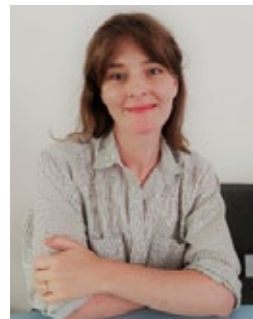
Aniek Dommerholt

Mijn naam is Aniek Dommerholt, ik ben 24 jaar oud en woon in Groningen. Ik ben per januari 2024 gestart als orthopedagoog/gedragswetenschapper bij het Onderzoeks- en Expertisecentrum voor Kinderen en Vreemdelingenrecht. In september 2023 heb ik mijn master orthopedagogiek afgerond. Tijdens mijn master heb ik mij al mogen verdiepen in de doelgroep vluchtelingen. Het Onderzoeks- en Expertisecentrum voor Kinderen en Vreemdelingenrecht is mij dan ook niet onbekend. Ik heb namelijk mijn masterstage bij het Onderzoeks- en Expertisecentrum gelopen.

Daar heb ik onder begeleiding van Richelle Mellema diagnostische onderzoeken uitgevoerd bij kinderen en hun families die te maken krijgen met een procedure in het vreemdelingenrecht. Daarnaast heb ik mijn masterthesis geschreven bij het promotieonderzoek van Lise Hacquebord over de transitie naar volwassenheid van alleenstaande gevluchte jongeren in Nederland. De functie bij het Onderzoeks- en Expertisecentrum was daarom een mooie stap om mij nog meer te kunnen verdiepen in deze belangrijke en bijzondere doelgroep. Het Onderzoeks- en Expertisecentrum doet naast gedragswetenschappelijk en juridisch onderzoek naar vraagstukken aangaande asiel- en vluchtelingenkinderen ook in individuele zaken diagnostisch onderzoek op aanvraag van een advocaat, ook wel Best Interest of the

Child (BIC)-assessments genoemd. In mijn huidige functie coördineer ik de uitvoer van de BIC-assessments en heb ik veel contact met advocaten. Voor de uitvoering van BIC-assessments werk ik samen met psychologen en pedagogen die zijn aangesloten bij de Nederlandse Vereniging van Pedagogen en Onderwijskundigen (NVO) en het Nederlands Instituut van Psychologen (NIP). Daarnaast begeleid ik twee stagiaires bij het uitvoeren van de BIC-assessments en het schrijven van de gedragswetenschappelijke rapportages. Binnenkort zal ik samen met Elianne Zijlstra trainingen gaan geven over de BIC-assessments aan psychologen en orthopedagogen. Naast mijn baan bij het Onderzoeks- en Expertisecentrum werk ik twee dagen per week als leerkracht op een basisschool voor asielzoekerskinderen in Hoogeveen. Ik geef les aan de middenbouwgroep, dit zijn kinderen tussen de 6 en 10 jaar. Ik leer deze kinderen de Nederlandse taal, overige basisvakken en daarnaast besteed ik veel tijd aan traumasensitief onderwijs.

Sylvia Holla werkt sinds maart 2024 bij de afdeling orthopedagogiek en de Academische Werkplaats EMB. Zij is opgeleid tot socioloog aan de Universiteit van Amsterdam, en is daar ook gepromoveerd in 2018. Haar promotieonderzoek ging over de belichaming van schoonheidsstandaarden door modellen in de Europese mode-industrie. In dit etnografische onderzoek, uitge-

voerd in Parijs, Warschau en Amsterdam, keek Sylvia wat deze intensieve vorm van lichamelijke 'esthetische arbeid' doet met de zelfverving en het zelfbeeld van de meiden en jongens die dit werk doen. Ook bekeek zij kritisch welke schoonheidsstandaarden aan dit werk ten grondslag liggen, en hoe deze schoonheidsstandaarden collectief in stand worden gehouden binnen de culturele industrieën van mode en schoonheid.

Na haar werk aan de UvA was Sylvia als wetenschappelijk onderzoeker verbonden aan Atria, een kennisinstituut dat zich richt op het verkleinen van genderongelijkheid in beeldvorming, onderwijs, werk en zorg. De afgelopen 3 jaar onderzocht zij als postdoc aan de Erasmus Universiteit Rotterdam hoe culturele activiteiten en culturele instellingen toegankelijk en inclusief kunnen worden gemaakt voor diverse groepen mensen, en hoe cultuurparticipatie bijdraagt aan het welzijn van mensen.

De inzichten die ze tijdens dit onderzoek opdeed over cultuur en welzijn, leidden haar naar de Academische Werkplaats EMB. Hier gaat zij mogelijkheden voor cultuurparticipatie voor mensen met EMB onderzoe-

ken, met als doel het welzijn van deze groep te bevorderen. Hierbij richt zij zich op interventies en methoden die cultuur in een gepaste vorm aanbieden, maar ook op agendering en onderzoek in de Nederlandse cultuursector, om culturele instellingen toegankelijk en inclusief te maken voor personen met EMB.

My name is **Vera Nomden**, I'm 23 years old and since the first of March I have been working at the GOK department of Pedagogical Sciences. I'm researching the psycho-social well-being of children and youth in the earthquake area of Groningen and Drenthe. Families whose houses are damaged or reconstructed can experience all kinds of negative feelings relating to their feeling of safety and the way that the involved authorities influence the process. I will speak to children as well as their parents to see how the kids and teens grow up in these situations. I have already planned the first interviews and I'm very excited to get started with the data-collection. This study will be supervised by dr. Elianne Zijlstra, dr. Wendy Post and dr. Inge van Balkom.

Last year I finished my master Sociology of the Networking Society, where I had the opportunity to learn an extra and very interesting method within the social sciences. This gave me the knowledge to conduct my own vignette study on gossiping. I even had the honour of presenting my research results during the 70th anniversary of Sociology in Groningen. It feels good to be back at the faculty of BSS since it is such a nice place to be!

Afra Spoelder (MSc) is per 1 mei 2024 gestart als (junior)onderzoeker bij Orthopedagogiek. Haar onderzoek richt zich op het vergroten van de duurzame betrokkenheid van zorgprofessionals die werken met mensen met een (zeer) ernstige verstandelijke en meer-voudige beperking ((Z)EVMB).

'Als rode draad door mijn interesseveld loopt snijvlak van mensen, hun sociale omgeving en hoe deze elkaar beïnvloeden en dan met name op het gebied van welzijn, zorg en gezondheid. Ik heb me gespecialiseerd op het gebied van zorg, gezondheid en welzijn tijdens mijn master Sociologie in 2017. Het onderwerp van mijn afstudeerscriptie was zelfredzaamheid in relatie tot huisartsbezoek, gezondheid en stress. Dit deed ik onder begeleiding van Prof. Dr. B.J.M. (Nardi) Steverink, tevens oprichter van het Grip&Glans programma ter

bevordering van zelfmanagementvaardigheden.

Het onderzoek bestond deels uit een kwantitatieve studie waarin ik statistische analyses deed met data van LifeLines. Uit dit onderzoek bleek dat individuele verschillen in zelfredzaamheid bepalend zijn voor subjectieve gezondheid, ervaren stress en het aantal huisartsbezoeken van mensen. Zelfmanagementvaardigheden zijn te trainen met een bewezen effectieve interventie (Grip&Glans) en waarmee veel mensen met hun klachten geholpen zouden kunnen worden. Het bereik van deze interventie was echter beperkt. Het tweede deel van de studie was een kwalitatief onderzoek waarin ik huisartsen interviewde en waaruit bleek dat huisartsen de relatie tussen zelfmanagementvaardigheden en frequent huisartsbezoek herkenden en dat huisartsen een rol zouden kunnen spelen in het doorverwijzen van naar een interventie ter bevordering van zelfmanagementvaardigheden zoals Grip&Glans.

Tijdens mijn master ben ik ook werkzaam geweest bij Pedagogische Wetenschappen, namelijk als student-assistent. In die tijd raakte ik al in aanraking met het onderzoek wat op deze afdeling en bij Orthopedagogiek gedaan werd, liep ik door het gebouw en merkte ik de sfeer die er hing. Zo kregen we als student-assistenten dikwijls koekjes en thee bij de werkbesprekingen met dr. J. (Jana) Knot-Dickscheit. Misschien lijkt het een kleinigheid, maar het gaf mij een gevoel van saamhorigheid en betrokkenheid en het kwam als een aangename verrassing. Misschien waren het semi-onbewust deels wel de koekjes die mij terug hebben gebracht naar deze plek!

Na de master Sociologie heb ik nog een master in Entrepreneurship afgerond aan de Universiteit van Amsterdam, waarna ik als onderzoeker en projectmanager aan de slag ben gegaan bij de Rijksuniversiteit Groningen aan het Centre of Entrepreneurship. In dit werk heb ik een artikel gepubliceerd over welzijn op de werkvloer; de invloed van meditatie bij ondernemers en hun angst om te falen. Angst om te falen komt veel voor bij ondernemers en is erg bepalend voor hun ervaren welzijn in het werk. In dit onderzoek werkten we met een experiment design en statistische analyse waarbij de experimentele groep ondernemers een korte geleide audio kreeg te horen met een Loving Kindness Meditatie, terwijl de controlegroep luisterde naar een college van gelijke lengte over mindfulness. Ondernemers die de meditatie geluisterd hadden, ervoeren significant minder angst om te falen bij het beoordelen van een scenario dat mogelijk bedreigend zou kunnen zijn voor hun bedrijf. Een belangrijk gegeven, omdat hiermee met een relatief lage inspanning (het luisteren naar korte loving kindness meditaties) toch een effectieve tool beschikbaar is voor ondernemers om beter om te kunnen gaan met angst om te falen.

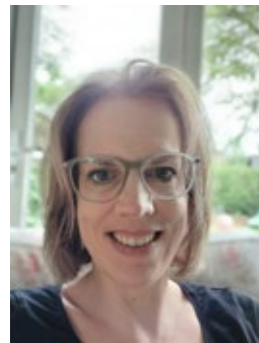
In 2020 is mijn PhD voorstel over welzijn tijdens werk (en de invloed van belichaamd leren en beslissen in omstandigheden van onzekerheid) aangenomen, maar zonder financiering heb ik destijds besloten om niet te starten. Ondanks dat bleef mijn hart voor het onderzoek in welzijn en gezondheid kloppen.

De afgelopen jaren (2019-2020) ben ik gaan reizen en ben ik in het lichaam, prikkels en zenuwstelselreacties gedoken, waarbij ik een opleiding in somatische (seks) educatie heb afgerond in Canada. Vervolgens heb ik mijn eigen praktijk opgezet in 2020 en ben ik mensen met en zonder lichte beperking gaan coachen op het gebied van zenuwstelselregulatie. Daarnaast geef ik educatie over intimiteit en seksualiteit. In dit werk merkte ik hoe lastig het kan zijn om te voldoen aan de zorgvraag bij mensen die beperkt verbaal kunnen communiceren. Hiervoor is het nodig om de mensen goed te kennen. Ik voelde het belang van de zorgprofessional in deze branche en ik had een sterke interesse en motivatie om me hierin te verdiepen.

De functie van (junior)onderzoeker naar het aantrekken en behouden van zorgprofessionals die werken met mensen met een (zeer) ernstige verstandelijke en meer-voudige beperking ((Z)EVMB) past daarom goed bij me. In dit project ga ik onderzoeken wat maakt dat mensen die werkzaam zijn in deze sector zich meer betrokken voelen bij het team, de cliënten en de zorgorganisatie. Dit vind ik interessant, want er zijn zoveel processen mogelijk op individueel -, team- en organisatieniveau die op allerlei manieren (on)bedoelde uitwerkingen kunnen hebben die voor iedereen (sub)optimaal kunnen zijn. Zo vindt niemand het fijn dat de betrokkenheid op het werk laag is, dat de uitstroom hoog is, dat de werkdruk hoog is en er te weinig nieuwe mensen binnen komen. Toch zijn we daarin terecht gekomen in de zorg, ook in de zorg voor mensen met ((Z)EVMB). En toch zijn er ook mensen die dit werk blijven doen. Ik ben erg benieuwd wat we kunnen leren over factoren die bijdragen aan betrokkenheid bij zorgprofessionals, zodat we daar beter op in kunnen spelen in de toekomst. Juist mensen met ((Z)EVMB) hebben continuïteit en stabiliteit nodig omdat zij meer tijd nodig hebben om hun verzorgers te leren kennen en hen duidelijk te maken wat zij nodig hebben. Wat ik erg leuk vind aan dit project bij de Academische Werkplaats EMB is dat we wetenschap en praktijk direct met elkaar in verbinding brengen. In het onderzoek betrekken we de wetenschappelijke literatuur, maar gaan we ook direct in gesprek met professionals en naasten van de cliënten.

Bovendien ontwikkelen en evalueren we een 'WhatsUpp' app; een digitale organisatiescan waarmee betrokkenheid op individueel, team- en organisatieniveau kan worden gemonitord. Op die manier levert het onderzoek ook meteen een praktische tool op waarmee

de effectiviteit van interventies voor meer betrokkenheid gemeten kan worden en uiteindelijk dragen we hiermee hopelijk bij aan meer werktevredenheid en betere zorg voor mensen met (Z)EVMB. Wie weet zijn het wel de koekjes en de tijd voor thee bij een werkbespreking die een bijdrage leveren aan betrokkenheid. Of heel iets anders. Ik ben benieuwd.

Ankelien Schippers

Per 1 mei ben ik bij de Academische Werkplaats EMB gestart als kennismakelaar implementatie. Ik ga zorginstellingen ondersteunen bij het invoeren en borgen van wetenschappelijke kennis in de praktijk. Daarnaast heb ik een belangrijke rol in het verder opbouwen van de community rondom de werk-

plaats, zodat we een stevig netwerk van betrokken en enthousiaste mensen krijgen die op verschillende manieren aan de werkplaats zijn verbonden. De RuG is geen onbekend terrein voor mij, ik heb hier gestudeerd (bachelor en master Nederlands, Research Master in Linguistics) en ben daarna gepromoveerd aan de Letterenfaculteit (in 2012). Daarna heb ik 12 jaar aan de Universiteit van Oldenburg gewerkt, eerst bij de afdeling Engels en toen bij Nederlands. Begin dit jaar ben ik met mijn gezin teruggekeerd naar Groningen. Mijn link met de (gehandicapten)zorg is vooral op persoonlijk vlak: mijn zus had een ZEMB en daardoor heb ik veel ervaringsdeskundigheid opgedaan. Daarnaast is mijn man al zo'n 15 jaar werkzaam in de gehandicaptenzorg waardoor er bij ons thuis ook veel over gepraat wordt. Ik weet daardoor hoe ontzettend waardevol en belangrijk het onderzoek is dat binnen de werkplaats wordt gedaan en zie er erg naar uit hierin een betekenisvolle bijdrage te kunnen leveren.

Afscheid na 27 dienstbare jaren

Vele van de alumni hebben gedurende de afgelopen drie decennia Remo Mombarg wel meegemaakt. Was het niet tijdens zijn studietijd bij Orthopedagogiek dan wel nadat hij eenmaal als medewerker in dienst was getreden van deze opleiding bij de sectie Leerstoornissen, zoals deze destijds werd genoemd.

Na een dienstverband van 27 jaren heeft Remo op 1 december 2023 afscheid genomen om meer praktijkgericht de volgende periode van zijn loopbaan actief te zijn.

Remo: 'Na 27 jaar is het eindelijk zo ver. Ik stop bij de Rijksuniversiteit Groningen om verder te gaan als orthopedagoog in de praktijk. De universiteit heeft voor mij een mooie ontwikkelplaats betekend. Zowel op het gebied van lesgeven, begeleiden van studenten als het doen van onderzoek heb ik mij verder mogen bekwaamen. Met als hoogtepunten de training van de studenten voor de praktijk, het onderzoek (en promotie) naar leerproblemen en de indrukwekkende stagebezoeken.

Ik heb, samen met studenten en docenten, mogen leren, bouwen en nadenken. Gelukkig heb ik de puzzel van het kind met problemen nog steeds niet opgelost. Ik ben dankbaar voor alle gesprekken met collega's (Jelle, Jana, Anke, Anneke, Annette, Aafke, Alexander, Hilde, Eleanora, Hans, Barry, Harriët, Margreet, Miranda, Marja, Lidian, Lydie, Wendy, Steffie, Susanne, Tim, Vera, Tom, Sanne, Saskia, Martina, Marja, Margriet, Linda, Laura, Kirsten, Janneke, Carolien, Kees, Wied, Annemiek, Mijntje, Suzanne en iedereen die ik vergeten ben) die mij verder hebben geholpen en op het juiste pad hebben gebracht.

Speciaal sorry, voor het onderwijsbureau voor het op het laatste moment inleveren van het album amicorum of de cijfers En natuurlijk aan mijn kamergenote Carolien met de belofte om de laatste troep op te ruimen en de kast eindelijk leeg te maken. Alexander, bedankt voor het baas zijn. Ik heb je ondersteuning als plezierig ervaren. Een slotwoord is uiteraard gericht aan de (ex) student: wat mooi dat jij een bijdrage levert aan de ontwikkeling van kinderen. Vanuit en met het kind kijken hoe het systeem zo ingericht kan worden dat er een veilige, faciliterende en stimulerende omgeving ontstaat. Wat een mooi vak! Het ga jullie allen goed. Mocht je nog contact willen, dan ben ik goed te bereiken via Remo Mombarg: r.mombarg@pl.hanze.nl 0622406269

Speel o theek in Groningen

Recentelijk werd bekend dat de organisatie 'Wij Selwerd' in de maand mei 2024 van start ging met een speeltheek+ in de Vensterschool aan de Eikenlaan, vlakbij het zwembad De Parrel in Groningen. Vanaf de maand mei zijn ouders met kinderen, in de leeftijdscategorie tot vier jaar, welkom om elkaar op een laagdrempelige manier te kunnen ontmoeten. Niet alleen om met hun kinderen te kunnen spelen maar ook om goede en warme contacten te kunnen leggen. Daarnaast is het de bedoeling de kinderen te activeren een keuze te maken uit het aangeboden speelgoedmateriaal dat ze gedurende een bepaalde periode mee kunnen nemen naar huis.

Bij het lezen van het bericht in de wijkkrant Nummer 1 was het een goed gevoel terug te denken aan ongeveer 44 jaar geleden. Ik probeerde al een tijdje studenten van de Vakgroep voor Orthopedagogiek van de Rijksuniversiteit Groningen te activeren niet alleen de verplichte colleges te volgen maar ook een open oog te hebben voor de toekomst en dus het werkveld.

Een mogelijkheid om zich te oriënteren was een redelijk nieuw project, genaamd de Speel-o-theek. Het was namelijk begin 1980 dat het bekend werd dat op initiatief van de gemeentelijke SPD, dat stond voor de Sociaal Pedagogische Dienst, via het 'Project Opvoedingshulp' (spel- en opvoedkundige adviesverlening aan ouders van kinderen met een geestelijke handicap) en de 'Vereniging Kinderopvang Mogelijkheden' in Groningen de Stichting Speel-o-theek werd opgericht.

De stichting wenste mogelijkheden te scheppen voor het uitlenen van speelgoed aan kinderen, hun ouders of opvoeders en instellingen, in het bijzonder van aangepast speelgoed voor, wat toen werd genoemd, geestelijk en lichamelijk gehandicapte kinderen. Ook gaf de stichting adviezen over de aanschaf en het gebruik van speelgoed.

Het stichtingsbestuur hoopte destijds spoedig met de aanschaf en uitleen van speelmaterialen te beginnen. De startdatum was echter afhankelijk van het verkrijgen van subsidies. Die waren onder meer aangevraagd bij de gemeente Groningen, het Koningin Julianafonds en het Beatrixfonds.

Het financiële deel kwam uiteindelijk goed en onder leiding van Harry Lamberts van de SPD kon gebruik worden gemaakt van twee zaaltjes

van een buurthuiscentrum, gevestigd aan de Herman Colleniusstraat straat. Een van de ruimtes werd aangepast en zogenaamd prikkelarm gemaakt, bestemd voor die kinderen die moeite hadden met een drukke omgeving. Verder kwam er een praathoeke voor ouders om tijdens een bezoek aan de speel-o-theek ervaringen uit te wisselen en een kop koffie te drinken.

Het gaf de ouders met kinderen, die een of ander probleem hadden, een goed gevoel dat men er terecht kon om allerlei gedegen informatie te krijgen over onder meer 'spelen met speelgoed'. Vanuit de Vakgroep Orthopedagogiek van de Rijksuniversiteit Groningen, werden er ook de nodige adviezen door studenten, aangestuurd door dr. Roel de Groot, gegeven. Hij was destijds verantwoordelijk voor onder meer het voorzitterschap van de landelijke Stichting 'Speelgoed van het jaar'. Wel werd duidelijk dat de initiatiefnemers in het begin moeilijk geschikt of aangepast speelgoed konden vinden. Gelukkigerwijs werd dit probleem deels opgelost door de contacten met de vakgroep Orthopedagogiek.

Een andere moeilijke stap van de personen achter de Speel-o-Theek was om vrijwilligers te vinden, die bestaand speelgoed konden aanpassen voor gebruik door 'gehandicapten'. Maar ook dat lukte uiteindelijk. Met een ondersteuningsbudget van rond de 20.000 gulden werd een start gemaakt voor de huur, inrichting en de aanschaf van speelgoed, en dus kon een start worden gemaakt. Maar let wel, we hebben het over 1980. Een lidmaatschap van deze nieuwe organisatie kostte destijds 10 gulden per jaar per gezin en vanuit de gehele provincie kwamen gezinnen naar de Herman Colleniusstraat 60.

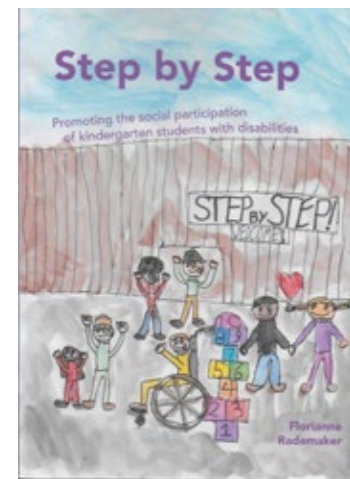
Naast het huidige project in Selwerd is er ook een gemeentelijke Speel-O-theek op basis van een jaarabonnement: <https://stadjerspas.gemeente.groningen.nl/products/839>

Promoties binnen Orthopedagogiek

Promoting the social participation of kindergarten students with disabilities

Florianne Rademaker: Sociale participatie van leerlingen met beperkingen op de kleuterschool.

Ook op de kleuterschool blijft de sociale participatie van leerlingen met beperkingen achter, mede door een negatieve houding van klasgenoten. Florianne Rademaker onderzocht hoe dat bevorderd kan worden met de methode 'Iedereen hoort erbij!' Deze interventie heeft potentie, maar had nog niet de gehoopte effecten. Het doel van het onderzoek was te komen tot een theoretisch onderbouwde en sociaal valide onderwijsinterventie om de sociale participatie van jonge leerlingen met beperkingen te bevorderen en de houding van hun klasgenoten te verbeteren. De theoretische onderbouwing ging uit van de Contact Theorie, waarin zowel contact als informatie als essentieel wordt beschouwd om sociale participatie te bevorderen. De bruikbaarheid van de deze interventiecomponenten in het inclusief onderwijs werd op basis van een systematische literatuurstudie bevestigd.

Op praktisch vlak keek Rademaker naar de interventie 'Iedereen hoort erbij!'. Deze methode combineert het lezen van prentenboeken over beperkingen en aansluitende kringgesprekken met coöperatieve verwerkingsopdrachten. Tijdens de ontwikkelfase toonde een sociale validiteitsbeoordeling aan dat kleuterleerkrachten overwegend positief waren over "Iedereen hoort erbij!".

Ook suggereerden ze enkele verbeterpunten, zoals het toevoegen van een voorbereidende training voor leerkrachten.

Na aanpassingen werden de effecten onderzocht. Hieruit bleek dat 30% van de leerlingen met beperkingen na de interventie significant meer tijd besteedde in sociaal spel in vergelijking met 12,5% in de controlegroep. Hoewel er geen positieve effecten werden gevonden met betrekking tot acceptatie of zelfverkleerde vriendschappen door klasgenoten, had 'Iedereen hoort erbij!' een verzachtend effect op hun houding. Het onderzoek bevestigt de toepasbaarheid van de Contact Theorie in inclusief onderwijs en bepleit permanente integratie van dergelijke interventies in het curriculum. Florianne Rademaker promoveerde op 1 februari 2024

Promotor Prof. dr. Alexander Minnaert

Copromotoren: dr. Anke de Boer en dr. Elisa Kupers

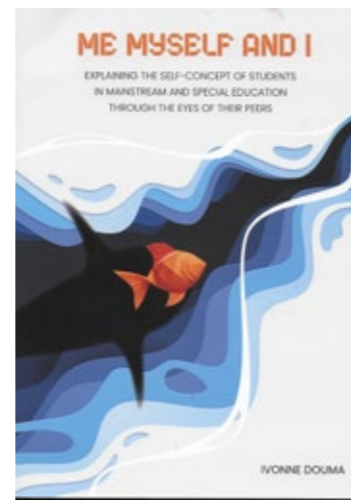
Proefschrift: <https://hdl.handle.net/.../5a-a94e-7aee7114c793>

Ivonne Douma: Me Myself and I Acceptatie van leerlingen voornamelijk bepaald door waarneming van peers

Acceptatie, meer nog dan vriendschap, is de belangrijkste voorspeller van een positief zelfconcept bij leerlingen, zoals blijkt uit het onderzoek van Ivonne Douma. Individuele kenmerken, zoals probleemgedrag of verminderde sociale vaardigheden, blijken minder belangrijk voor de acceptatie door leeftijdgenoten.

De wereldwijde overgang naar inclusief onderwijs heeft geresulteerd in een nieuwe kijk op het doel van onderwijs, waarbij de sociale aspecten van onderwijs steeds belangrijker worden. Het doel van het onderzoek van Douma was het zelfconcept van leerlingen met een verstandelijke beperking, sociaal-emotionele gedragsproblemen en reguliere leerlingen in een inclusieve onderwijssetting te ontrafelen. Tussen leerlingen zijn er meer overeenkomsten dan verschillen, los van de vraag of ze extra ondersteuningsbehoeften hebben. Bij het bevorderen van acceptatie en een positief zelfconcept spelen leeftijdgenoten (peers) een essentiële rol. De school- en peer context is

van essentieel belang voor de ontwikkeling van een positief zelfconcept van alle leerlingen. Behalve vanuit het peer-perspectief werd het zelfconcept belicht vanuit het wetenschappelijke en het individuele perspectief. Het wetenschappelijke perspectief bracht aanhoudende methodologische en conceptuele uitdagingen in zelfconceptonderzoek aan het licht. Dit vormt een belemmering voor het vaststellen of inclusief onderwijs al dan niet gunstig is voor leerlingen. De literatuurstudie bevestigde de cruciale rol van peers in de ontwikkeling van een positief zelfconcept. Het individuele perspectief op het zelfconcept toonde

aan dat leerlingen met en zonder extra ondersteuningsbehoeften hun sociale zelfconcept benedengemiddeld beoordelen vergeleken met normgroepen. Hoewel leerlingen met verschillende extra ondersteuningsbehoeften hun zelfconcept voornamelijk vergelijkbaar beoordelen, beoordelen ze hun zelfconcept niet altijd even positief als reguliere leerlingen.

Ivonne Douma promoveerde op 5 februari Promotoren: Dr. Anke de Boer en Prof. dr. Alexander Minnaert

Proefschrift: <https://hdl.handle.net/.../84-9bde-ca971532d2eb>

Orthopedagogiek in het nieuws en meer:

26 oktober 2023: Laura Batstra heeft nu een eigen blog bij Pedagogiek.Nu en haar eerste blog verscheen deze dag: Begin deze maand verscheen een fraai opgezette [cohort studie](#) waaruit bleek dat bijna 40% van de 213 peuters die geclassificeerd waren met een autisme spectrum stoornis (ASS), op 5-7 jarige leeftijd niet meer aan de criteria voor ASS voldeed. "Herstel" van "autisme" hing niet samen met de intensiteit van de ontvangen behandeling (meestal de [veel bediscussieerde](#) want kind onvriendelijke Applied Behavior Analysis (ABA)).

Dit is in lijn met wat eerdere studies naar de (in)stabiliteit van autistisch gedrag vonden. Van een andere stoornisclassificatie, ADHD, is ook al enige tijd bekend dat ongeveer twee derde van de kinderen die de classificatie krijgt, na acht jaar [niet meer aan de criteria ervoor voldoet](#). Het is bijzonder, en ook bijzonder erg, dat dit type onderzoeken niet vooraf gegaan zijn aan het uitdelen van ontwikkelingsstoornislabels aan duizenden, nee miljoenen, kinderen wereldwijd. Lees meer: <https://blog.pedagogiek.nu/blog/2023/10/26/voer-het-gesprek-over-niet-effectief-gebleken-labeldrift/>

3 november 2023 Sanne te Meerman via LinkedIn: Onlangs publiceerde vakblad De Psychiater een interview met Pieter Hoekstra en mij over de richtlijn voorlichting ADHD. Een mooie stap om het misleidende, generaliserende narratief over ADHD aan te pakken. Lees het interview: https://depsychiater.nl/artikelen/2023/oktober/2023-7/voorlichting-over-adhd-is-nog-te-vaak-onjuist-eenzijdig-en-te-stellig?sharelink=bTRwTFBxcUVlc0lqUEh2WkZdkZ1dz09&medium=linkedin_noph

Sanne wenst tevens zijn recente publicaties onder aandacht te brengen: Sanne Te Meerman, S. (2023). ADHD, the problem of

reification, and what to do about it. Presentatie, Word Congress of Psychiatry, Vienna.

Beeker, T., Witeska-Młynarczyk, A., Te Meerman, S., & Mills, C. (2023). Psychiatrization of society. *Frontiers in Sociology*, 8, 1258264.

Van Kolfschooten, F. Te Meerman, S. Hoekstra, P., (2023), Voorlichting over ADHD is nog te vaak onjuist, eenzijdig en te stellig. <https://depsychiater.nl/artikelen/2023/oktober/2023-7/voorlichting-over-adhd-is-nog-te-vaak-onjuist-eenzijdig-en-te-stellig>

6 december 2023 RUG Communicatie: Rudolf Agricola Fellows [dr. Mónica López López](#) and [dr. Mijntje ten Brummelaar](#) have received a European-funded project. They do so, together with a consortium of seventeen institutions (seven of which are non-academic) in twelve different countries. The project is coordinated by Dr Montserrat Rifà at the Autonomous University of Barcelona.

About the project

[K-REPORTERS Reassembling politics across children's cultures to scale intersectional pedagogies \(HORIZON-MSCA\)](#) is an interdisciplinary, international and intersectorial project dedicated to explore children policies and cultures within today's societies from the perspective of decolonial childhood studies.

The project legitimizes the discourses of childhood as scientific knowledge, with the aim of improving child wellbeing - a main axis in building democratic communities - through the design of intersectional educational tools for professionals.

The project will last four years and has a total budget of €1,403,000, of which €230,000 will go to the University of Groningen. The project started in January 2024 with a kick-off in Barcelona.

7 december 2023: Astrid Menninga LinkedIn:

Wat was het een prachtige middag gisteren georganiseerd door [Universiteit van het Noorden](#) op [Groningen Airport Eelde](#).

Daar mochten wij [Carla Geveke](#) (Hanzehogeschool), [Lisette de Jonge-Hoekstra](#) (Rijksuniversiteit Groningen), [Derek Kuipers](#) (NHL Stenden), [Boudewijn Dijkstra](#) (NHL Stenden) en ik een cheque in ontvangst nemen voor een subsidie van het Aanjaagfonds. Deze subsidie is voor ons een hele mooie manier om een interessante samenwerking tot stand te brengen die anders veel moeilijker te organiseren zou zijn.

Met ons project SeGa-Com gaan we samen praktijkgericht/ontwerpgericht onderzoek doen naar de communicatie- en interactievaardigheden bij (speciaal) basisschoolkinderen met een kwetsbaarheid op dit gebied.

Wil je meer weten en/of bijdragen aan dit project, laat het ons weten via a.menninga@rug.nl

https://lnkd.in/efu_258C

12 december 2023: Faculteit GMW afdeling Communicatie: Mensen met een (zeer) ernstige verstandelijke en

meervoudige beperking zijn sterk afhankelijk van gespecialiseerde zorgprofessionals. Maar, er is momenteel een groot tekort aan dit soort professionals.

Daarom starten Annette van der Putten en collega's binnenkort een nieuw onderzoeksproject wat meer inzicht moet geven in hoe zorgorganisaties personeel kunnen aantrekken én behouden.

In Nederland hebben ongeveer 10.000 mensen een (zeer) ernstige verstandelijke en meervoudige beperking. Deze mensen zijn in sterke mate afhankelijk van gespecialiseerde zorgprofessionals. Omdat ze moeilijk via gesproken taal kunnen communiceren — zij doen dit eerder via (kleine) signalen of lichaamstaal — is het extra belangrijk dat hun begeleiders hen goed kennen. Gezien deze afhankelijke positie is het volgens hoogleraar orthopedagogiek Annette van der Putten bijzonder zorgwekkend dat er momenteel een groot tekort aan gekwalificeerde zorgpersoneel is. Dat tekort wordt niet alleen veroorzaakt door een lage instroom, maar ook doordat er een hoog verloop van personeel is. Het tekort zorgt er bovendien voor dat het een minder aantrekkelijke sector om in te werken wordt, waardoor een vicieuze cirkel ontstaat. Hierdoor staat de kwaliteit van bestaan van mensen met een (zeer) ernstige verstandelijke en meervoudige beperking onder druk.

<https://www.rug.nl/gmw/news/231207-tekort-zorg-professionals>

3 januari 2024: Laura Batstra op Sociale Media: Ken je dat, dat je een boek in één ruk uitleest en de volgende dag nekkramp hebt van het knikken? Het overkwam mij bij 'De ongewone reisgids voor het gewone leven' van Astrid Greven. Dit boek is een en al (ortho)pedagogiek en dat is precies wat in onze geopsychiatrische samenleving zo hard nodig is. Moge de (ortho)pedagogiek ten behoeve van onze kinderen uit de schaduw komen! Er ligt een prachtige reisgids klaar voor context, inclusie en het - hedendaags zwaar ondergewaardeerde - Gewone Leven.

Ik schreef er een blog over:

https://blog.pedagogiek.nu/blog/2024/01/03/het-gewone-leven/?fbclid=IwAR2xrlD9woDed4YSw5wRtCHfXsUgXy2op1ngdtRzHNoS_HnsFuUgGepe2I

18 januari 2024: EOS Wetenschap: Activiteiten in de natuur hebben positieve impact op kinderen met autisme. Kinderen met autisme hebben op korte termijn baat bij activiteiten in de natuur, blijkt uit een nieuwe overzichtsstudie.

Uit het systematisch literatuuronderzoek van onderzoekers van The Chinese University of Hong Kong, blijkt dat zogenoemde nature based interventions positieve kort termijneffecten hebben op het sensorisch, sociaal en gedragsmatig functioneren van kinderen met een autismespectrumstoornis. De onderzoekers bundelden 24 studies met in totaal 717

deelnemers en richtten zich op zogenoemde nature-based interventions. Dat zijn activiteiten in de natuur zoals recreatie, zeilen, surfen, golf, zomerkamp, maar ook dierondersteunde therapie met paarden.

'Dit is een erg interessant onderzoek', zegt Steffie van der Steen, ontwikkelingspsycholoog en universitair hoofddocent Orthopedagogiek aan de Universiteit Groningen: Lees meer: <https://www.eoswetenschap.eu/psyche-brein/activiteiten-de-natuur-hebben-positieve-impact-op-kinderen-met-autisme>

24 januari LinkedIn: Orthopedagoge Steffie van der Steen van de Faculty of Behavioural and Social Sciences - University of Groningen en wiskundige Julian Koelmeier van de Faculty of Science and Engineering - University of Groningen zijn dit jaar vanuit de RUG genomineerd voor de landelijke Klokhuis Wetenschapsprijs! Het doel van deze prijs is om een jong en breed publiek kennis te laten maken met wetenschappelijk onderzoek. De uitreiking van de prijs was op zondag 17 maart tijdens het InScience International Science Film Festival. Helaas hebben de kinderen, die stemden, gekozen voor een van de andere nominaties: <https://www.insciencefestival.nl/nl/nieuws/winnaar-klokhuis-wetenschapsprijs-2024/>

Lees meer over de prijs en over de onderzoeken via onderstaande link.

<https://lnkd.in/eWydwb6>

29 januari 2024: www.blikophulp.nl Jana Knot-Dickscheit: 'Do's en dont's van het werken met gezinnen met meervoudige en complexe problemen': Het werken met gezinnen met meervoudige en complexe problemen vereist specifieke kennis en competenties. Onderzoeker Jana Knot-Dickscheit deelt haar inzichten en adviezen voor hulpverleners en onderwijsprofessionals die met deze gezinnen werken. Ze benadrukt het belang van het luisteren naar kinderen en opvoeders, het maken van een verklarende analyse, en het investeren in relaties. Daarnaast geeft ze handreikingen om up-to-date te blijven en om te gaan met de uitdagingen die dit werk met zich meebrengt. Meer lezen? <https://blikophulp.nl/dos-en-donts-van-het-werken-met-gezinnen-met-meervoudige-en-complexe-problemen/>

29 januari 2024: LinkedIn Saskia Damen: Wat mooi dat de twee begeleidingsmethodieken methode Contact en Kwaliteit in Communicatie, die we ontwikkeld en getoetst hebben bij mensen met zintuiglijke en verstandelijke beperkingen vanuit Rijksuniversiteit Groningen en Koninklijke Kentalis in samenwerking met Vrije Universiteit Amsterdam, Bartimeus en Koninklijke Visio en gefinancierd door ZonMw opgenomen zijn in De Grote Methodiekengids. De gids werd ontwikkeld door onderzoekers van Alliade en is uitgegeven door University of Groningen Press.

De grote methodieken-gids is te downloaden via: <https://books.ugp.rug.nl/index.php/ugp/catalog/view/144/150/1064>

31 januari 2024: RUG

Nieuws: Laura Batstra

Hoogleraar orthopedagogiek Laura Batstra zet zich in tegen stoornissen en overmedicalisatie.

Dat doet ze onder andere door posts op social media. Hoewel het soms

vechten tegen de bierkaai

lijkt, gelooft Batstra dat een hoop kleine acties uiteindelijk tot grote veranderingen kunnen leiden.

"Publiceren in wetenschappelijke tijdschriften is leuk, maar als je wetenschappelijke kennis op LinkedIn deelt dan gebeurt er tenminste ook écht iets", vindt hoogleraar orthopedagogiek Laura Batstra. Of het nu gaat om

misstanden in de farmaceutische industrie of onderzoekers die beweren dat ADHD een hersendefect is: Batstra laat online van zich horen. En met 7.500 LinkedIn volgers en honderden likes per post heeft ze een

behoorlijk groot bereik.

<https://www.rug.nl/news/2024/01/laura-batstra-is-fighting-against-disorder-thinking-on-social-media>

3 februari 2024: Vakblad Vroeg is er voor professionals die werken in de geboortezorg en met kinderen tot

zeven jaar en hun ouders.

Al op de kleuterschool blijft de sociale participatie van leerlingen met beperkingen achter. Dit komt mede door een negatieve houding van klasgenoten. De methode 'Iedereen hoort erbij!' gaat dit negatieve gedrag tegen.

Florianne Rademaker onderzocht de effecten van de methode 'Iedereen hoort erbij!' Deze methode combineert het lezen van prentenboeken over beperkingen en aansluitende kringgesprekken met coöperatieve werkwijzenopdrachten. Het doel van het lespakket is om

leerlingen te leren dat we allemaal anders zijn, en dat ondanks die verschillen iedereen erbij hoort. Lees hier meer: <https://www.vakbladvroeg.nl/interventie-bevordert-sociale-participatie-van-kleuters-met-beperkingen/>

5 februari 2024: Podcast Alexander Minnaert: Een positieve kijk op hoogbegaafdheid - prof. dr. Minnaert-Dubbel bijzonder kinderen Hoogbegaafd de Podcast.

Een gesprek met prof. dr. Alexander Minnaert. Hij is hoogleraar orthopedagogiek en klinische onderwijskunde aan de Rijksuniversiteit Groningen, doet al jarenlang onderzoek naar dubbel bijzondere kinderen en werkt als motivatiepsycholoog. Zijn expertises zijn onder andere: Leer- en onderwijsproblemen, motivatie

en emotie, sociaal-emotioneel leren op school, leerstoornissen, autisme spectrum stoornissen, hoogbegaafdheid en dubbel bijzondere leerlingen. <https://podcasts.apple.com/no/podcast/een-positieve-kijk-op-hoogbegaafdheid-prof-dr-minnaert/id1570958280?i=1000638520079>

7 februari 2024: Een groeiend aantal ExpEx vormt een team met een hulphond. Twee van hen waren recent in de media.

'Alynda en Boika in de krant' Voordat hulphond Boika bij Alynda kon komen, voerde onze Haagse coördinator al een lange strijd om het opleidingstraject vergoed te krijgen. Destijds werd ze geïnterviewd om haar crowdfunding te ondersteunen, nu is er een follow up-interview, met een bijdrage van Steffie van der Steen: <https://www.expex.nl/hulphonden-van-en-met-hun-expex-in-de-media/>

15 februari 2024 LinkedIn: RENN 4 over promotieonderzoek Douma.

Ivonne Douma deed de afgelopen jaren promotieonderzoek naar inclusief onderwijs en wat dat betekent voor de leerlingen in deze schoolsetting. Begin februari verdedigde ze haar proefschrift en promoveerde ze aan de Rijksuniversiteit Groningen. Reden voor een feestje én reden om haar het woord te geven over haar onderzoek!

In Nederland zien we een steeds toenemende beweging naar inclusief onderwijs, waarbij leerlingen binnen het speciaal en regulier onderwijs samen naar school gaan. Dat resulteert in een nieuwe kijk op het doel van onderwijs, waarbij de sociale aspecten van onderwijs steeds belangrijker worden. Op verschillende RENN4-locaties wordt inclusief onderwijs al gerealiseerd, bijvoorbeeld bij Eduwiek in Hoogeveen. Doel van het onderzoek was het ontrafelen van het zelfconcept van v(s)o-leerlingen met een verstandelijke beperking, sociaal-emotionele gedragsproblemen en reguliere leerlingen in een inclusieve onderwijssetting.

<https://www.linkedin.com/pulse/renner-aan-het-woord-ivonne-douma-onderzoeks-co%2525C3%2525B6rdinator-renn4-renn4-tfnj%3F-trackingId=6sGtOLxOVMchnktcIxp%252B-HA%253D%253D/?trackingId=6sGtOLxOVMchnktcIxp%2BHA%3D%3D>

15 februari 2024 Marieke Boelhouwer LinkedIn: Deze week heb ik samen met Elisa Kupers (mede dankzij het spetterende optreden van Suzanne van de Velde) de leukste en gezelligste subsidie ooit gekregen: de Honingpot van Team050. De komende twee jaar gaan wij (verder) onderzoek doen naar de samenwerking tussen zorg en (basis)onderwijs. Jeugdhulp op School (JOS) in Veendam wordt onder de loep genomen! Ik kijk erg uit naar de samenwerking met de JOS-ers: de brug tussen praktijk en theorie... die komt er wel!

16 februari 2024: Academie Primair Onderwijs, NHL Stenden, maakte bekend dat het afscheidssymposium van Ineke Oenema – Mostert, die ook vele jaren werkzaam was bij Orthopedagogiek van de RuG, is terug te zien op het internet. <https://streamxpert.nl/afseheids-nekeoenema/>

22 februari 2024: Laura Batstra: 'Ik vind kleuters geweldig. Hun nieuwsgierigheid, hun onbevangenheid, hun creativiteit het is een unieke periode. Daarom was het mooi om mee te werken aan deze belangrijke film van psycholoog en filmmaker Johannes Kooreman over de verschooning van het kleuteronderwijs en over de vraag of het logisch is dat we op de PABO leerkrachten opleiden om les te geven aan groep 1 t/m 8, terwijl een groep kleuters echt iets heel anders is en vraagt dan een bovenbouwgroep.'

<https://www.youtube.com/watch?v=BZXhKPDbKkw>

25 februari 2024. Bestuur Orthopedagogiek en Laura Batstra via LinkedIn: 'Wij hebben als bestuur van de opleiding Orthopedagogiek Groningen een reactie gestuurd op het wetsvoorstel 'Vereenvoudiging beroepenstructuur psychologische beroepen'. Ik deel deze reactie hier ook. Het medisch-psychologisch narratief is dominant geworden in onze samenleving, wat terug te zien is in het stijgend beroep op jeugdzorg en speciaal onderwijs. Om de doelen van Passend Onderwijs (2014) en de Jeugdwet (2015) en recente Hervormingsagenda te laten slagen, is het van belang de disbalans tussen psychologisch (meer individu gericht) en (ortho)pedagogisch (meer contextgericht) te herstellen.

Dat doe je niet door de GZ-psycholoog voortaan GZ-psycholoog-generalist te noemen en diens primaire werkgebied uit te breiden naar preventie, context, onderwijs en complexe doelgroepen. De beste manier om inclusieve onderwijs- en opvoedcontexten te realiseren, is investeren in de beroepsgroep die hier van oudsher in gespecialiseerd is: de orthopedagogiek en de Orthopedagoog-Generalist. De orthopedagogiek zou derhalve als discipline opgenomen moeten worden in de beroep-

penstructuur voor pedagogische en psychologische zorg, met gelijke bekostiging van zorg en opleiding als de psychologie. Lees meer: https://www.linkedin.com/posts/laura-batstra-41587967_reactie-opleiding-orthopedagogiek-groningen-activite-7167631622995968001-eIGs?utm_source=share&utm_medium=member_desktop

27 februari 2024: Jorien Luijckx: Per juni zullen we starten met een nieuw onderzoek. Onderzoekers van de Rijksuniversiteit Groningen starten binnenkort met een vijfjarig onderzoeksproject wat meer inzicht moet geven in hoe eenzaamheid onder mensen die intensieve mantelzorg geven eruitziet. Ook wordt onderzocht wat er gedaan kan worden om de situatie van deze mensen te verbeteren. Het project wordt mogelijk gemaakt door een subsidie vanuit de Nationale Wetenschapsagenda. Hoewel veel mantelzorgers voldoening halen uit de zorg voor een naaste, kan dit tegelijkertijd ook een eenzame taak zijn. Weinig tijd voor jezelf, onbegrip van vrienden en kennissen, het gevoel er alleen voor te staan - het zijn maar een paar voorbeelden van de problemen waar mantelzorgers tegenaan lopen. Deze problemen hebben niet alleen impact op de mantelzorgers zelf, maar ook op degene die de zorg ontvangt. En met de groeiende vraag naar mantelzorg is het ook een maatschappelijk probleem. Lees meer: <https://www.rug.nl/gmw/news/231212-eenzaamheid-mantelzorgers>

15 maart 2024 LinkedIn: Sanne te Meerman: In deze podcast heb ik 't weer over m'n stokpaardje, reificatie. Ik blijf er gewoon over doorjammeren totdat iedereen er gek van wordt. Therapeutiska Tankar: In this podcast, sociologist Sanne te Meerman from the university of Groningen talks about reification to licensed Swedish psychologist and PhD students Osame Salim and Magnus Karlsson-Good. In the conversation several points are outlined, amongst others: Reification: Constructs that describe but do not explain behaviors, such as ADHD, are often mistaken for causes of behavior. Effects of reification such as decrease in self-efficacy and transfer of agency from alleged patients to (medical) professionals. Misrepresentation and selective discourse on heritability studies. The ecological fallacy; the flawed suggestion that group studies can predict brain size of those with ADHD in general and in particular cases. The problematic term "neurodevelopmental disorders" introduced by the DSM 5. <https://www.madinamerica.com/2024/03/adhd-and-the-pitfalls-of-reification-an-interview-with-sanne-te-meerman/>

19 maart 2024 RUG GMW Communicatie: Gepersonali-

seerde vragenlijsten kunnen gebruikt worden om veranderingen in mensen die psychotherapie krijgen te monitoren, zo blijkt uit recent onderzoek. In het onderzoek vulden meer dan 400 personen met een angst en/of stemmingsstoornis gedurende hun behandeling dagelijks een persoonlijke vragenlijst in. Op basis van deze gepersonaliseerde vragenlijsten lukte het de onderzoekers om individuele veranderprofielen te onderscheiden. Deze profielen voorspelden het succes van de behandeling.

De voortgang van psychologische behandelingen wordt doorgaans gemeten met gestandaardiseerde vragenlijsten. Maar omdat er grote verschillen tussen cliënten zijn - zelfs als zij dezelfde diagnose hebben - zijn niet alle vragen in deze gestandaardiseerde vragenlijsten voor iedereen relevant. Bovendien worden persoonlijke factoren die van belang kunnen zijn in het behandelproces met dit soort vragenlijsten niet gemeten. <https://www.rug.nl/gmw/news/240319-persoonlijke-vragenlijsten>

20 maart 2024: Erica Kamphuis: In het voorjaar mocht ik (Erica Kamphorst) meewerken aan de podcast 'Onderwijs dat kan'. In deze podcast serie gaat Alinda Paarhuis in gesprek over onderwerpen die interessant zijn voor 'iedereen die werkt met kinderen, verlangt naar groen en community en gelooft dat onderwijs zoveel meer is dan alleen het trainen van het intellectueel vermogen'. Vanuit mijn onderzoeksmind deel ik in aflevering 4 allerlei wetenschappelijke inzichten rondom schoolrijpheid en inclusief onderwijs. Tegelijkertijd hoop ik de enorme betrokkenheid, bevlogenheid en passie over te brengen die ik ervaar als ik samenwerk met professionals die betrokken zijn bij onderwijs en ontwikkeling van (jonge) kinderen. Samen zijn dat volgens mij de ingrediënten om voor elk kind een plek te zoeken en in te richten waar het zich thuis kan voelen en binnen eigen mogelijkheden zich kan ontwikkelen.

De podcast is via de volgende link te beluisteren: <https://lnkd.in/eHx8p8zC>

30 maart 2024 oproep via LinkedIn door Steffie van der Steen: *Zorgverzekeraars, waar zijn jullie?* Voor een onderzoek gefinancierd door ZonMw: Jeugd naar psychosociale assistentiehonden en de vergoeding hiervan zijn wij druk bezig met de laatste fase: interviews met verschillende partijen. Het onderzoek heeft recent aandacht gekregen in het tv programma Kassa - BNNVARA. We hebben al interviews gehouden met GGZ professionals, overheidsinstellingen (gemeenten, Wmo consulenten), hondopleiders, jongeren met een assistentiehond en juristen. Maar oh, wat zouden we ook graag zorgverzekeraars hierover spreken! We kunnen natuurlijk polissen analyseren en de over-

heidsregels (dat doen we ook), maar we willen graag zeker weten dat we alle informatie hebben voor ons onderzoeksrapport. De vragen die we zouden willen stellen zijn: Wanneer worden verschillende soorten assistentiehonden vergoed, maar, ook heel belangrijk: Wanneer niet? Wat zijn de afwegingen die hierbij gemaakt worden? Zijn er nieuwe ontwikkelingen gaande op dit gebied? Wat zou er eventueel voor nodig zijn (bijv. onderzoek of bepaalde regelgeving) om psychosociale assistentiehonden in de polis op te laten nemen? Willen jullie mee werken aan dit onderzoeksrapport, Univé Verzekeringen, Menzis, CZ, ASR, FBTO, ONVZ, Coöperatie VGZ, Zilveren Kruis, OHRA, Salland Zorgverzekeraar, Aevitae, DSW Zorgverzekeraar, Zorg en Zekerheid? Jullie mogen alle vragen die we stellen van tevoren inzien, zo zijn er geen verrassingen. Alvast bedankt en... hopelijk tot snel!

29 april 2024 Saskia Damen vanuit Ierland: I gave a keynote presentation about building expertise with

parents of children with Deafblindness at the BATOD FEAPDA/NCSE conference in Malahide Ireland that focused on diversity. What a wonderful conference and how great to meet so many enthusiastic colleagues involved in the education of deaf and hard of hearing learners of which several also have multiple disabilities. The reactions to my presentation showed how important it is to share what we have learned from our research at Koninklijke Kentalis and Faculty of Behavioural and Social Sciences - University of Groningen.

Veranderde verhoudingen

In de begin jaren van de opleiding Orthopedagogiek waren er, als het ging om zowel het personeel als de studentengeleding, een groot aantal mannen aanwezig, tegen slechts weinig vrouwen. Dat veranderde in de loop van de tweede helft van de jaren zeventig van de vorige eeuw als we het hebben over de studentenpopulatie. Vanuit verschillende studierichtingen binnen het universitaire onderwijs in ons land ontstonden dan ook initiatieven te komen tot speciale vrouwenwerkgroepen en zelfs als vak vrouwenstudies.

In maart 1981 richtte zich een aantal vrouwen, zowel een medewerkster als enige studenten, tot het Dagelijks Bestuur van de Vakgroep Orthopedagogiek in Groningen. Men gaf aan dat binnen onze samenleving de laatste jaren een toenemende belangstelling te constateren viel voor de emancipatie van vrouwen (en mannen). Het drietal die de brief had geschreven ging verder met: 'Binnen de universiteit is dit te zien aan de ontwikkeling van vrouwenstudies in verschillende (sub-)faculteiten en vakgroepen en aan de instelling van de universitaire emancipatiecommissie.

Onze vakgroep heeft zich aan deze nieuwe ontwikkelingen tot nu toe weinig gelegen laten liggen. Wij zijn van mening dat hierin verandering moet komen; onze vakgroep behoort zich actiever op te stellen in het vrouwenemancipatie vraagstuk en de daarmee samenhangende consequenties voor het wetenschapsbeleid.

Een goed uitgangspunt hiervoor ligt in het aanstellingsbeleid ten aanzien van het wetenschappelijk personeel. Vooral omdat op niet al te lange termijn nieuwe formatieplaatsen te verwachten zijn, lijkt het ons van belang te streven naar een meer evenredig verdelen van vrouwen en mannen in de wetenschappelijke staf.'

De verhouding in maart 1981 was op een totaal van 26 medewerkers, slechts de aanwezigheid van 4 vrouwen en vervolgens somden de briefschrijfsters een aantal

Een deel van de medewerkers Orthopedagogiek 1981

redenen op om hun voorstel te onderbouwen:

- De meerderheid van degenen die binnen de vakgroep studeren vrouwen zijn; vergroting van het aantal vrouwelijke medewerkers betekent vergroting van de identificatiemogelijkheden voor de studentes.
- Ons vakgebied is gericht op de opvoeding van kinderen, een taak die in de praktijk nog steeds voornamelijk op de schouders van vrouwen neerkomt.
- Vrouwelijke medewerkers een aanzet kunnen geven in het verkrijgen van een beter inzicht in de werkelijke situatie van meisjes en vrouwen met wie we als orthopedagoog te maken krijgen.

Vervolgens kwam het drietal met een aantal voorstellen:

- In de advertentieteksten de zin op te nemen: 'vrouwen worden uitdrukkelijk verzocht te solliciteren'.
- Voor de vervulling van elke vacature, zo mogelijk, tenminste één vrouw in de sollicitatiecommissie op te nemen.

- Bij de selectie en aanstelling van met name vrouwen loopbaanonderbreking niet negatief te waarderen.
- Tijdens de sollicitatiegesprekken de burgerlijke staat en de huiselijke omstandigheden van met name vrouwelijke sollicitanten slechts in de context van beroepsperspectieven en loopbaanontwikkeling met betrekking tot de aangeboden vacature ter sprake te brengen.
- Bij elke hele formatieplaats serieus te bekijken of deze vervuld kan worden door twee personen.

Ook voegde men er aan toe dat het onder 1 en 2 gestelde opgenomen diende te worden in het huishoudelijk reglement van de vakgroep Orthopedagogiek. Uiteraard is de manier waarop sollicitatiecommissies heden ten dage werken totaal anders dan in 1981. De drie vrouwen, die het stuk destijds hebben opgesteld, waren een wetenschappelijke medewerkster en twee vertegenwoordigsters namens het studentenoverleg van de vakgroep.

En een ander groot verschil met 1981 is dat in 2024 er liefst 60 vrouwen en maar 14 mannen werkzaam zijn bij Orthopedagogiek in Groningen.

Hans Knot, maart 2024

Uit het werkveld

24 november 2023 Roelof Dolfijn, eigenaar van Praktijk voor Gedrag in Beweging, op LinkedIn: Beste Zorgverleners/behandelaars, met trots presenteren wij een artikel over een kwalitatief onderzoek naar de verbetering van het VRAPT-behandelprotocol. De daaruit voortvloeiende behandeling heet VRAPT-ID (in het Nederlands: 'GroVR - Baas over je Boosheid'). Het is speciaal bedoeld voor mensen met een beperkte begaafdheid en woede klachten. Praktijkervaringen zijn breeduit positief. Onderzoek naar de effecten zijn onderweg. Voor meer informatie of een GroVR-scholing neem contact via mijn LinkedIn. <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/19315864.2023.2285043>

27 november 2023: Desiree Wassing over Nienke Dokter: Leuk! Nienke Dokter heeft zich aangemeld voor het Plan- en reflectietraject 2024. Mooie manier om vervolg te geven aan het Flowjaartraject dat ze dit jaar volgt. Zo is het traject eind vorig jaar ook ontstaan. Er waren meerdere deelnemers die twee Flow-jaartrajecten hadden gevolgd én nog graag een vervolg er aan wilde geven.

Tijdens het Plan- en reflectietraject 2024 vormt zich een groep ondernemers waar je een jaar mee optrekt, samenkomt, plannen maakt, reflecteert, kennis en ervaring mee uitwisselt en meer.

Nienke: "Voor mij is het belangrijk om met gelijkgestemden elkaar te inspireren en verder te helpen in dit traject. Daarnaast natuurlijk een goede stok achter de deur om echt te werken aan mijn bedrijf en hier tijd en ruimte voor te maken."

Nienke is orthopedagoog generalist, supervisor en inhoudelijk organisatie-adviseur. Vanuit deze rol helpt ze zorgprofessionals, -managers, -afdelingen e.d. hun 'eigen' plek in te nemen in de organisatie. <https://www.nienkedokter.nl/>

19 januari 2024: Oud Medewerker Selma Ruiter doet het de laatste jaren heel goed met haar team van De Kinderacademie, gevestigd aan de Kraneweg in Groningen. Ook via de Sociale Media verschijnt regelmatig berichtgeving zoals: Dyslexie en Dyscalculie! In dit bericht vertelt zij meer over wat De Kinderacademie voor u of uw kind kan betekenen.

nog in een gesloten omgeving te plaatsen. Hoe staat het daar nu mee in Drenthe en Groningen?

Onder meer interview met Orthopedagogiek alumni Elly Voorintholt, directeur behandeling en innovatie bij Elker. Lees hier meer: <https://dvh.nl/groningen/De-gesloten-jeugdzorg-wordt-opener-28943049.html>

31 maart 2024: Magazine 'Samen' Sociaal Domein. Oud medewerker bij Orthopedagogiek Jelle Drost, is nog steeds actief in het werkveld en onder meer directeur Expertisecentrum LVB en schreef in het Magazine Sociaal Domein een opinieartikel 'de kracht van kwetsbaarheid'.

https://www.linkedin.com/posts/hans-knot-0714a5143_jelle-drost-in-magazine-sociaal-domein-activity-7183554975342415875-sJ6N?utm_source=share&utm_medium=member_desktop

Orthopedagoog en oud studente Manna van 't Slot via LinkedIn 3 april 2024: 'Eric Sulkers en ik schrijven op dit moment samen met Susie en Safe Gen een boek over 'Verdiepende Veiligheidsplanning'. Waarin we al Susie haar werk (video's, artikelen, interviews) analyseren en samen met haar proberen om beter over te brengen wat Veiligheidsplanning volgens de Resolutions Approach is.

Eric heeft samen met SafeGenerations ook een mooie online cursus over Susie haar werk gemaakt, een aanrader. Deze is workshop is ook in het Duits vertaald en die geef ik momenteel aan Duitstalige collega's.' Meer info: <https://safegenerationsuniversity.usefedora.com/p/getting-unstuck-engaging-families-in-situations-of-denied-child-abuse>

'Wij doen lees- en spellingonderzoek bij kinderen en jongeren. Wanneer u als ouder of de school vermoedt dat er mogelijk sprake is van dyslexie kunnen wij samen met u kijken of uw kind in aanmerking komt voor onderzoek.

Wij doen ook rekenonderzoek. Dit onderzoek kunt u aanvragen voor uw kind vanaf groep 5 van de basisschool tot en met klas 2 van de middelbare school. Ook hier geldt dat we eerst samen met u kijken of een rekenonderzoek zinvol en passend is.

Benieuwd wat wij voor uw kind kunnen betekenen? Neem dan contact op via info@dekinderacademie.com of via 06-29458602.

29 februari 2024 LinkedIn PAO Psychologie: 'Karin De Geeter en Kirsten Munsterman zijn de grondleggers van de LACCS-methode. Zij geven bij PAO sinds vijftien jaar les over Goed Leven voor mensen met een verstandelijke beperking. Wij interviewden hen over het LACCS-programma.

<https://www.linkedin.com/feed/update/urn:li:activity:7160573069537738752/>

23 maart 2024: Dagblad van het Noorden door Rosalie Mulder: 'Omslag in de gesloten jeugdzorg: de deur gaat open. Kinderen opsluiten als ze zichzelf iets aan willen doen, werkt niet'. De gesloten jeugdzorg zit middenin een omslag. Het kabinet wil dat alle grote en gesloten instellingen plaatsmaken voor kleine en open woonplekken. Het streven is om vanaf 2030 geen enkel kind

Streven naar een rechte weg: door Jannes de Vries

Mijn jongste broer was negen jaar toen ik als hospitant op zijn lagere school in ons dorp, ergens in de provincie Groningen, binnen kwam. Hij was best trots dat zijn broer de 'meester' mocht zijn in klas 3, het was 1973. Al gedurende mijn verblijf daar merkte ik dat mijn broer grote moeite had met lezen en schrijven. Mijn vader bedacht dat hij wellicht wat dommer was uitgevallen dan de rest van het gezin, maar moeder geloofde daar niet in. Hij kon immers prachtige dingen maken en was verder ook erg creatief.

Het volgende jaar kwam ik terecht op het Instituut voor Remedial Teaching, een in 1963 door professor Wilhelmina Bladergroen opgerichte school voor elementair en voortgezet buitengewoon onderwijs. Buitengewoon nog wel ... daar waren meerdere kinderen vergelijkbaar met mijn broer, sommige met leerproblemen anderen met moeilijk verstaanbaar gedrag. Dat was andere koek dan een gemiddelde dorpschool met brave kinderen keurig in een rijtje met aap, noot, mies of vis, boom, vuur.

Na diverse gesprekken met Cees Paagman ging hij voor een fles jenever mee naar ons dorp om een paar testjes af te nemen bij mijn broer, met als gevolg de diagnose: woordblindheid. Daar hadden onze ouders (en ik) nog nooit van gehoord, het verduidelijkte veel, maar wat dat zou gaan betekenen voor de toekomst was nog erg ongewis. Mijn interesse voor leerstoornissen was echter door deze nabije casus meer dan gewekt. Het was zelfs een stimulans om boeken te kopen, de eerste was een boek over kinderen met vroeg optredende leerproblemen (1973, Dumont en Kok) en natuurlijk in 1975 het boek over de lichamelijke en geestelijke ontwikkeling van het kind (Bladergroen). Bij toeval was ik na mijn afstuderen (met een akte van bekwaamheid, 1975) van de Pedagogische Academie in augustus van dat jaar terecht gekomen op de Prinses Wilhelmina LOM- school aan de Korreweg te Groningen als invaller bij ziekte van een collega. Vanwege het vroegtijdig overlijden van mijn vader werd mijn diensttijd verkort en werd de terugkomst op de school mogelijk.

In die tijd was er een verscheidenheid aan typen buitengewoon onderwijs: hierbij een aantal voorbeelden: school voor kinderen met leer- en opvoedingsproblemen (LOM), moeilijk lerende kinderen (MLK), moeilijk opvoedbare kinderen (MOK), zeer moeilijk opvoedbare kinderen (ZMOK), zeer moeilijk lerende kinderen (ZMLK). Onze school had tevens een afdeling voor "in hun ontwikkeling bedreigde kleuters" (IOBK) en was in een ander deel van de stad Groningen gevestigd.

Het werken als leerkracht op deze school was een goede

en soms lastige leerschool. Op de Pedagogische Academie werd veel aandacht besteed aan het ontwikkelen van didactische vaardigheden; het lesgeven aan een klas, hoe je dit voorbereidt, uitvoert en evalueert. Maar er was amper aandacht voor mogelijkheden tot differentiatie en helemaal niet hoe om te gaan met "moeilijk verstaanbaar" gedrag van in dit geval kinderen.

De LOM- school had een eigen toelatingscommissie bestaande uit een psycholoog / orthopedagoog, maatschappelijk werker, schoolarts en de directeur van de school, waarbij het criterium intelligentie het meest duidelijk werd gehanteerd. De gedragskant (sociaal-emotioneel) werd minder duidelijk als criterium gehanteerd, wat leidde tot een mix van leerlingen met voorliggende leerproblemen en leerlingen met voorliggende gedragsproblemen. Erg lastig!

Tijd voor bijscholing, samen met collega Bert Hilberdink volgde een aanmelding (1979) voor een vakstudie buitengewoon onderwijs aan het Seminarium voor Orthopedagogiek (nu Hogeschool Utrecht) met als cursusplaats Groningen. Deze studie bestond voor een groot deel uit kennis vergaren over leren en gedrag, specialisatie leer- en opvoedingsproblemen. Hier ontmoetten we de eerste docenten die tevens werkzaam waren voor de Rijksuniversiteit Groningen, zoals Rimmert van der Kooij en Roel de Groot. Na het afronden van deze studie schreven we ons in bij de Noordelijke Leergangen, later de Stichting Pedagogisch Onderwijs (SPO) voor de Middelbare Acte Pedagogiek A (afgerond 1982). Dit was de opmaat tot de meer gespecialiseerde studie aan dezelfde instelling: MO B- orthopedagogiek. Dit betreft een parttime studie, overdag werkten we op de LOM- school voor 38 uur. De colleges vonden plaats in het Academiegebouw van de RUG: maandagavond, woensdagmiddag en -avond en dat gold natuurlijk ook voor de tentamens. Afzien, dat was het! De herinneringen zijn het sterkst vanuit de begintijd.

Rimmert van der Kooij legde ons in het eerste college al uit dat de studie vooral gaat om twee hoofddoelen van de orthopedagogiek: "Actualiseren van de potentiële mogelijkheden en facilitatie van de adaptatie". Nou begreep ik toen echt nog niet precies wat hij daarmee bedoelde, maar dat kwam later. Simon Redmeijer (Gedragsproblemen, 1982) verrijkte ons met andere inzichten over gedragsproblemen en het uitgangspunt voor zijn model: gelijkwaardigheid "geen logica is mogelijk als niet een zo vrij en open mogelijk uitgangspunt de logica leidt. Gelijkwaardigheid houdt in: acceptatie bij voorbaat, evenals het uitgaan van vrijheid, ruimte, individuele ontplooiing, enzovoorts".

Hans Knot en Rimmert van der Kooij

Het onderdeel statistiek bleek voor veel mede studenten een struikelblok, ik had met veel succes een eigen statistiekboek gemaakt compleet met uitgewerkte voorbeelden van berekeningen.

De studie verliep voortvarend en we besloten, mede op aandringen van onze docenten, om de overstap te maken naar de Universiteit.

We hadden de MO-B studie afgerond (1984) met een scriptie op doctoraalniveau met als titel "Complexiteit van spel en cognitieve vaardigheden" onder begeleiding van Rimmert van der Kooij.

Als je niet als dagstudent het programma kon volgen, moest je op zoek naar alternatieven. We zijn als extraneus ingeschreven geweest met een inpassingsplan. In dat plan stond beschreven wat er nog moest worden gedaan om te kunnen voldoen aan het vereiste aantal studiepunten. Het volgen van colleges, het meedoen aan werkgroepen en alle anderen activiteiten onder werktijd, zoals stage waren niet aan de orde. Het bestuderen van meer literatuur, extra tentamens en werkstukken aanleveren kwamen als alternatief. Vanwege het werk werden vrijstellingen verleend en bleef er een aantal overzichtelijke opdrachten over.

Oefenen met SPSS was daar één van, we kregen een sleutel van een gebouw aan de Oude Boteringstraat en gingen op een avond daar aan het werk. Voordat we het goed en wel in de gaten hadden, gingen de lichten in het gebouw uit..... op de tast vonden we onze weg naar buiten. Gelukkig hadden we de oefeningen met succes uitgevoerd en kon de opdracht worden weggestreept. Uiteindelijk hebben we het inpassingsplan in één jaar afgewerkt en konden we op 27-06-1985 in de faculteitskamer van godgeleerdheid ons "diploma" in ontvangst nemen.

We waren de enige kandidaten en onze begeleiders van der Kooij en Redmeijer verwelkomden ons met een glimlach. Voor ons lag een hoopje snippers, de deur van de kamer bleef open en we kregen uitleg. Omdat we de studie niet grotendeels hadden gevolgd aan de RUG als ingeschrevene, is na het vergaderen van de universiteitsraad besloten ons beide toch het predicaat cum laude te verlenen. De eerste versie was verscheurd en we kregen een nieuw exemplaar, als verrassende afsluiting van deze boeiende studie.

Intussen was het werk gewoon doorgedaan en na vijftien jaar leerkracht te zijn geweest, werd mijn taak intern begeleider (1990). In het dagelijkse werk was het vooral letten hoe de theorie in de praktijk terug te kunnen vinden. Later was het vragen steeds meer vanuit de praktijk: hoe kun je dit en dat op een andere manier doen, wat helpt en wat helpt niet of minder.

Inmiddels was ook in 1985 de Interim-wet SO - VSO in werking getreden en spreken we sinds die tijd van speciaal onderwijs. De eerste vernieuwing die het moest brengen, was het project Weer Samen naar School, met als doel de groei van de schooltypen LOM, MLK en ZMOK meer onder controle te krijgen. De landkaart werd ingedeeld in samenwerkingsverbanden van basisscholen en scholen voor speciaal onderwijs. Hiertoe werden per gebied Regionale Verwijzingscommissies ingesteld, mijn deelname werd gevraagd voor de RVC Oost- Groningen met als vergaderplaats Oude Pekela onder voorzitterschap van Wim Meijer. Iedere maand werd van ons gevraagd om een vracht aan dossiers te beoordelen en te bepalen of leerlingen toegelaten zouden kunnen worden tot genoemde schooltypen.

Het blijft een lastig karwei om kinderen langs de meetlat te leggen zonder echt kennis te hebben van de context. Bij terugloop van het leerlingenaantal werd het personeel ontzien, echter het

boventallige deel moest worden ingezet ten behoeve van de samenwerkingsverbanden, op deze wijze werd mijn taak fulltime ambulant begeleider. In het begin van de jaren '90 was Joseph Torgesen te gast in Groningen en gaf o.a. een gastcollege in het Academieggebouw over begrijpend lezen, vanuit het werk kregen we toestemming om daar naartoe te gaan en vragen te stellen over het onderwerp. Na afloop ontmoetten we daar Kees van den Bos, toen gepromoveerd (1983) wetenschappelijk medewerker van de vakgroep leerstoornissen. Het bleef niet bij een ontmoeting alleen, uiteindelijk mondde het uit in vriendschap. Vanaf 1993 stelden we mijn werkplek open voor stagiaires orthopedagogiek en in de periode tot 2023 zijn tientallen studenten met succes ingeleid in het werkveld van de orthopedagogiek binnen het onderwijsveld.

Mede door deze contacten volgt de inschrijving in het register van gezondheidszorgpsychologen in 1999. Voor het begeleiden van de studenten treedt Van den Bos in de eerste jaren op als opleidingssupervisor en daarna zullen er nog velen volgen. Van de vele studenten waren slechts twee van het mannelijke geslacht, één van hen, Barry de Groot, promoveerde in 2015.

De relatie met de vakgroep werd mede hierdoor nog sterker en "durfden" we meer vragen te stellen vanuit de praktijk aan de meer theoretisch ingestelden. Mijn persoonlijke interesse lag toen vooral op het terrein

Kees van den Bos

behandeling bij EMT/KLEPEL leesprofielen".

Als ambulant begeleider ontwikkelde ik in die tijd de lees - werk - plaats: "De lees - werk - plaats is een eenvoudig organisatie-model dat leerlingen met ernstige lees- en spellingproblemen of dyslexie in staat stelt om gedurende een vast moment of enkele vaste momenten per dag te werken aan hun probleem op een speciaal ingerichte plaats met daartoe geëigende middelen en materialen, volgens een vooropgesteld individueel plan". Kees van den Bos hierover tijdens zijn oratie (2005) "Lezen moet doorgaan" bij de aanvaarding van het ambt van bijzonder hoogleraar Orthopedagogiek, in het bijzonder leesproblemen en dyslexie aan de RUG:

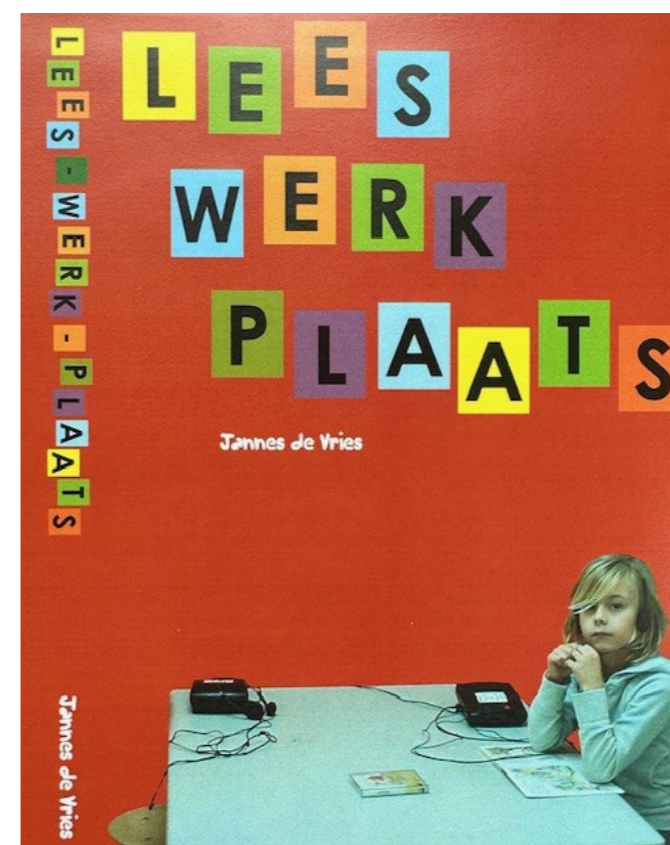
van de leesproblemen en dyslexie. In 1993 werd ik uitgenodigd om mee te werken aan de eerste versie van De Klepel, een test voor de leesvaardigheid van pseudoworden, samen met Kees van den Bos, Henk lutje Spelberg en Annette Scheepstra (Berkhout Nijmegen). Mijn aandeel was van praktische aard: hoe de diagnostiek aan te wenden tot praktisch handelen "Diagnostiek en

"Kijk, zó kan dat in de praktijk werken. Het is letterlijk een schoolvoorbeeld van hoe een leerling, ondanks zijn dyslexie, met gerichte opdrachten en training aan het lezen wordt gehouden, zodat lezen kan doorgaan en ook langzaam maar zeker verbetert". Maar voor mij een voorbeeld hoe de wisselwerking tussen de theorie en praktijk kan leiden tot wederzijdse groei.

Intussen gingen we op pad van Gent tot Zuidhorn om lezingen te verzorgen voor een groter publiek om de relatie tussen onderzoek (RUG) en de uitwerking in de praktijk van het onderwijs (Speciaal Onderwijs) te verduidelijken aan de hand van recente en relevante ontwikkelingen. Een aardige blijk van waardering is dat er in 2006 een uitnodiging kwam om als begeleider van studenten orthopedagogiek mee te reizen naar Londen. We bezochten instellingen en scholen die handen en voeten geven aan het onderwijs en aan begeleiding van leerlingen met speciale onderwijsbehoeften.

Het was niet alleen leerzaam, maar ook super gezellig. En wellicht niet zo toevallig was mijn mede begeleider Kees van den Bos. Hans Knot had het bezoek erg goed voorbereid en leidde ons, met zijn jarenlange ervaring, als een ware meester door de hoofdstad van de UK. Dezelfde Hans Knot nodigde me een aantal keren uit voor het geven van een gastcollege aan geïnteresseerde studenten.

Toen in 1998 de Wet op het Primair Onderwijs (WPO) en de Wet op de Expertise Centra (WEC) in werking traden veranderde het landschap. Er ontstond een split-

sing in de scholen voor speciaal onderwijs. LOM- en MLK-scholen heten vanaf dat moment scholen voor speciaal basisonderwijs (SBO) en vallen samen met de gewone basisscholen onder de Wet op het Primair Onderwijs. De toelating wordt dan geregeld voor de Perma-nent Commissie Leerlingenzorg. De andere scholen voor speciaal onderwijs vallen vanaf dat moment onder de Wet op Expertise Centra. Via het systeem leerling gebonden financiering (rugzakje) krijgen basisscholen meer mogelijkheden om leerlingen binnen boord te houden, mede door middel van vormen van ambulante begeleiding.

Besturen van basisscholen nemen geleidelijk minder diensten af van schoolbegeleidingsdiensten en hebben graag zelf de expertise in huis. Na een korte detachering werd ik in 2010 in dienst genomen door Stichting Noordkwartier en de VCPO Noord - Groningen gekoppeld aan (op mijn verzoek) collega Brigit van Hertum (Cedin). Zij werkte al eerder als pas afgestuurde, met behoud van uitkering, in 1998 - 1999, mee in de ambulante begeleiding vanuit SBO De Kimkiel (voorheen Wilhelmina LOM). Mede door haar toedoen behaalden we in 1998 de beroepsbekwaamheidsregistratie van de Nederlandse Vereniging van Orthopedagogen (NVO). We ontfermden ons over de zorg- en begeleiding van de leerlingen op de 32 scholen en bemoeiden ons met de kwaliteitszorg op verzoek van het bestuur van deze scholen. Deze uitdaging gingen we met veel enthousiasme en plezier aan, in 2018 werd op mijn verzoek het werkgebied versmald tot de VCPO Noord - Groningen.

In 2013 begonnen we in de provincie Groningen en Noord-Drenthe middels werkgroepen aan de volgende operatie "Passend Onderwijs" onder de bezielende leiding van Roel Weener. Bij de invoering van de wet zijn de werkgroepen samengesmeed tot de integrale werkgroep Passend Onderwijs, waar ik tot 2023 mijn bijdrage aan mocht leveren.

In 2019 wordt besloten tot een revisie van de KLEPEL, en wel bij Pearson, en tot mijn grote vreugde samen

met eerder genoemden Kees van den Bos en Barry de Groot. Mijn aandeel bestaat uit het beschrijven van de toepassing van de Klepel-R in praktijk en onderzoek, inmiddels verscheen in 2023 de vijfde gewijzigde druk.

En nu, zo schreef ik, is het is klaar.

Na 48 jaar bezig te zijn geweest in het onderwijs, op meer dan 120 scholen te hebben gewerkt. En meer dan duizend leerlingen te hebben gezien, is de tijd daar om afscheid te nemen.

Dat gaat bij mij met zeer gemengde gevoelens. Ik wil iedereen waarmee ik heb mogen werken, vroeger en nu, bedanken voor de samenwerking.

Jannes de Vries.

P.S. Mijn broer behaalde met veel moeite en verlenging zijn MAVO en HAVO examen, Academie Minerva was niet zijn opleiding en hij verkaste naar de Modevakschool in Den Haag. Hij werkte voor modeontwerpers en als purser bij vliegtuigmaatschappijen. Hij heeft nu de Style Kamer in Delft, een geweldige kledingwinkel voor mannen.

Academische Werkplaats EMB:

Ook in het afgelopen half jaar zijn er weer volop aan activiteiten te melden vanuit deze Academische werkplaats: 17-11-2023: Congres Veerkracht Ouders, naasten, begeleiders, beleidsmakers, belangenbehartigers, wetenschappers, bestuurders, managers, paramedici en onderwijsprofessionals bogen zich vrijdag 17 november een dag lang over de vraag: wat betekent veerkracht bij de ondersteuning van mensen met EMB?

Waar zakt je broek van af?

Veerkracht bestaat bij de gratie van op- en neerwaartse energie. Theater Maranza! wist op geheel eigen wijze de gevoelens van een ieder een stem te geven. Met groene en rode kaartjes werden (anoniem) energieverslinders én opwekkers verzameld en verrassend treffend verwerkt via het improvisatietheater.

Een heerlijk congres

Veerkracht vraagt onderhoud. Ook tijdens een congres, waar kennis gedeeld werd in de workshops en kennis-carrouzels. Met tussendoor lekkere hapjes en drankjes, een lekkere en bijna geheel gezonde lunch, twee echte stoelmassagers en tot slot een daverend optreden van Blij met muziek. Wat een heerlijke uitsmijter was dat!!

Veerkracht is samenkracht

De conclusie van dit congres: Veerkracht is geen vaardigheid van een persoon, maar het samenspel van krachten van iedereen rondom de persoon met EMB. Samen weet je meer, kun je meer, bereik je meer. Daar heeft uiteindelijk iedereen profijt van. Met deze

wetenschap en gelijke tijd warme gedachte sloten we dit congres af.

November 2023: In 2013 zijn we begonnen met OJKO 1.0, een langlopend onderzoek bij kinderen jonger dan 5 jaar. Het verzamelen van gegevens voor dit project werd in 2020 afgerond. We tonen op deze website heel wat boeiende onderzoeksresultaten, die we de komende tijd nog verder aanvullen. Onze onderzoekers zijn namelijk nog druk bezig met het verwerken van deze waardevolle informatie!

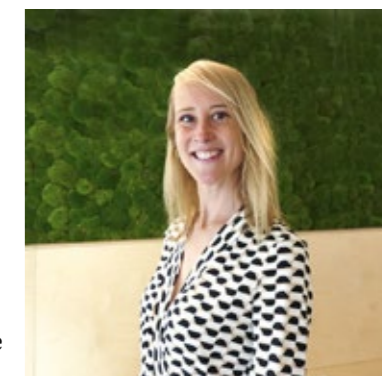
Met wat we al geleerd hebben uit OJKO 1.0, staan we nu te popelen om te beginnen met OJKO 2.0. In dit vervolgonderzoek richten we ons op kinderen jonger dan 13 jaar. Benieuwd? Lees dan zeker verder!

<https://www.ojko.nl/>

1 jaar snoezelen: In dit onderzoek staat het maken en testen van een interventiebeschrijving en een leidraad snoezelen centraal. De interventiebeschrijving en de snoezel-leidraad staan op papier. Momenteel zijn we samen met zorgprofessionals bezig de leidraad zo goed mogelijk bruikbaar te maken voor de praktijk. Als je snoezelen inzet, is het belangrijk om helder te hebben wat bedoeld wordt met snoezelen. Snoezelen richt zich op het selectief ervaren/ aanbieden van sensorische prikkels (auditief, visueel, tactiel, geur en smaak), en is een interventie die is bedoeld om een situatie te veranderen. Je wilt bijvoorbeeld iets verbeteren voor de persoon met EMB. Door de interventie te evalueren weet je of hierdoor het doel bereikt is. Het is niet alleen belangrijk om te evalueren of snoezelen verbetering geeft, maar ook om te snappen hoe dit komt.

<https://aw-emb.nl/onderzoek/snoezelen>

De diepte in met...
Lotte Piekema over de inzet van technologie:

In het project over de inzet van technologie zijn we op zoek naar welke technologie wordt ingezet bij mensen met (zeer) ernstige verstandelijke en meervoudige beperkingen ((Z)EVMB) en welke factoren eigenlijk invloed hebben op het proces van inzet. Lotte Piekema legt uit wat ze al te weten zijn gekomen en waar ze nog naar op zoek zijn binnen het onderzoek.

Wat zijn we al te weten gekomen?

In het begin van het project zijn we door middel van een literatuurstudie te weten gekomen welke vormen van technologie worden gebruikt bij mensen met (Z)EVMB en wat voor effect dat heeft op hun kwaliteit van leven. Zo weten we dat er vooral ondersteunende technologie wordt ingezet en dat dit bijdraagt aan hun zelfbeschikking en hun persoonlijke ontwikkeling. Aan de hand van een online vragenlijst bij begeleiders en naasten zijn we te weten gekomen dat de houding van begeleiders en naasten ten opzichte van technologie een belangrijke rol speelt bij de inzet van technologie en dat dit een relatie heeft met de gedragsintentie. Naasten en begeleiders met een positieve houding zijn geneigd sneller technologie in te zetten dan naasten en begeleiders met een negatieve houding.

Wat willen we nog leren?

Houding is niet het enige dat een rol speelt bij de inzet van technologie. Zo weten we uit andere onderzoeken die zich richten op implementatie van verschillende interventies dat niet alleen individuele factoren een rol spelen, maar bijvoorbeeld ook organisatie factoren en interventie factoren. Wij willen graag weten welke factoren specifiek bij de inzet van technologie een rol spelen. Hiervoor willen we graag in gesprek met begeleiders, gedragswetenschappers, managers en naasten.

Waarom willen we dit weten?

Technologie kan echt helpen om de kwaliteit van leven van mensen met (Z)EVMB te verbeteren. Dit kwam in het eerste onderzoek al naar voren, maar er zijn ook praktijkvoorbeelden die dit heel goed illustreren. Zo gaf Lotte Piekema tijdens het congres Veerkracht een workshop samen met Annika Biemans. Samen met haar begeleider Jildou Talsma kon zij heel mooi laten zien hoe zij kon werken met Tobii, de spraakcomputer die het mogelijk maakt dat zij makkelijker kan communiceren met anderen. Hierdoor kon zij laten zien wat technologie haar allemaal brengt.

Wil je meer weten?

Informatie over dit onderzoek vind je op de webpagina Inzet van Technologie. Hier vind je ook de links naar producten zoals factsheets en gepubliceerde artikelen. <https://aw-emb.nl/onderzoek/inzet-technologie>

Wil je nog meer weten over dit onderzoek? Dan kun je ook altijd contact opnemen met Lotte via l.piekema@rug.nl

Op 1 mei zijn wij begonnen met het project boeien en binden, een project gefinancierd door ZonMw, linkje voor meer informatie:

<https://www.rug.nl/gmw/news/231207-tekort-zorg-professionals>

Recentelijk startte het vijfjarige onderzoeksproject dat meer inzicht moet geven in hoe eenzaamheid eruitziet bij mensen die intensieve mantelzorg geven. Met hierin ook aandacht voor de mantelzorgers van mensen met EMB.

Hoe ziet eenzaamheid onder mensen die intensieve mantelzorg geven er uit? Dat wordt onderzocht in het vijfjarige onderzoeksproject Eenzaamheid in verbondenheid: licht op mantelzorgers.

Waarom dit onderzoek?

Hoewel veel mantelzorgers voldoening halen uit de zorg voor een naaste, kan dit tegelijkertijd ook een eenzame taak zijn. Weinig tijd voor jezelf, onbegrip van vrienden en kennissen, het gevoel er alleen voor te staan - het zijn maar een paar voorbeelden van de problemen waar mantelzorgers tegenaan lopen. Deze problemen hebben niet alleen impact op de mantelzorg zelf, maar ook op degene die de zorg ontvangt. En met de groeiende vraag naar mantelzorg is het ook een maatschappelijk probleem. Lees hier meer: <https://aw-emb.nl/onderzoek/eenzaamheid-in-verbondenheid-licht-op-mantelzorgers>

Petra Poppes: De informatiekaart over bewegen en sporten voor mensen met EMB is klaar! En wat is ie mooi geworden. Trots! Vier informatiekaarten over bewegen en sporten bij een ernstige meervoudige beperking (EMB). Van Nut en Noodzaak van bewegen naar Bewegen Binnenshuis, Bewegen Buitenshuis en Sporten met MATP.

De informatietafel EMB werkt samen met Ervaringskenniscentrum (Sch)ouder Landelijke Platform EMG Han Mennen EMBNederland Wegwijzer EMB Academiesche Werkplaats EMB en voor deze keer Gehandicapensport Nederland aan het beter vindbaar maken van bestaande informatie en vult aan waar nodig. Ook breiden we het team uit met experts en ervaringsdeskundigen.

Deze informatiekaarten zijn mede mogelijk gemaakt door financiering van het Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport".

Uit de oude doos

Belastingdienst ook in 1984 veel negatief in het nieuws

De afgelopen jaren is de 'toeslagen affaire' volop in het nieuws geweest. Uit diverse onderzoeksrapporten is gebleken dat het handelen van politiek, Belastingdienst, rechterlijke macht en hulpverleners enorm leed heeft veroorzaakt bij gezinnen.

Het was echter lang niet het enige voorbeeld waarbij de Belastingdienst, en dus de Overheid, in de fout ging. Ik neem je mee naar de maand januari 1984. Het was namelijk zo dat de belastingdienst de jacht had geopend op personeelsleden van instellingen voor zwakzinnigen. Heden ten dage hebben we het liever over instellingen voor opvang van mensen met een verstandelijke beperking.

Het bleek namelijk uit onderzoek van de dienst dat personeelsleden van deze inrichtingen gratis mee aten met de cliënten, wat weer door de fiscus werd gezien als extra loon in natura dat belast kon worden. En dus dacht de belastingdienst dat het tijd werd de jacht te openen op de personeelsleden van voornoemde instellingen. Doel was de gedachte dat men op die manier miljoenen gulden aan achterstallige loonbelasting en premie AOW kon binnenhalen.

Uiteraard werd er tegengas gegeven door de directies van verschillende instellingen, die zich gezamenlijk tegen de plannen hebben verzet. Men was van mening dat het mee-eten gezien diende te worden als een vorm van therapie met als doel een gezellige thuissituatie te creëren voor de te verzorgen cliënten. De belastingdienst dacht er anders over en stuurde navorderingen naar enkele instellingen voor mensen met een verstandelijke beperking.

En die aanslagen logen er niet om en zo kreeg de directie van Borneroord in Beetsterzwaag een aanslag van bijna 200.000 gulden. Let wel een bedrag dat in 1984 als heel hoog werd beschouwd. En dat bedrag diende met terugwerkende kracht te worden betaald over de periode van medio 1979 tot en met eind 1982. En het was niet de enige instelling in het noorden van het land dat een aanslag op de mat kreeg. Er was zelfs een aanslag van bijna een half miljoen die bij een andere instelling tot verbaasde reacties leidde.

Vanuit de directie van Borneroord werd vrijwel direct melding gemaakt door economisch adjunct-directeur Grondsma dat beroep zou worden aangetekend bij het gerechtshof te Leeuwarden. Hij stelde tevens dat

de Belastingdienst voor het therapeutisch mee-eten door personeelsleden een bedrag van f 2,90 hanteerde voor een ontbijt, f 2,90 voor de lunch en f 4,90 voor het avondeten. Uit de cijfers van de instelling, die ook door de Belastingdienst als ijkpunt werden gebruikt, was er op jaarbasis sprake van 12.000 gratis maaltijden, waar vervolgens de aanslagen op werden berekend.

Duidelijk werd ook, middels Grondsma zijn verklaringen, dat de groepsleiding het helemaal niet nodig vond om mee te eten en men het alleen deed om de therapeutische waarde, waaraan de verplichting mee te eten was gekoppeld. Thuis eten had veel meer de voorkeur. De directie van Borneroord diende destijds de aanslag direct te betalen en moest het bedrag terug verdienen middels het bezuinigen op tal van andere posten binnen de begroting.

En het personeel werd helemaal niet blij toen ook nog eens bekend werd dat vanaf januari 1984 het personeel, dat mee at, zelf de belasting over de maaltijden diende te betalen, wat natuurlijk een achteruitgang betekende van het te delven loon.

In Den Haag werd vanuit het Ministerie van Financiën destijds gesteld dat het niet om een landelijke actie ging maar dat kennelijk het een initiatief betrof vanuit een of meerdere regionale inspecties. Maar uit berichtgeving in de geschreven pers bleek dat vanuit het psychiatrisch ziekenhuis Drennooord een melding was binnen gekomen dat alle psychiatrische ziekenhuizen destijds een brief hadden gekregen waarin werd gevraagd een opgave te doen van het aantal therapeutische meeters. Let wel het gebeurde in 1984.

Het Expertisecentrum GMCP

Ook vanuit het Expertisecentrum Gezinnen met Meervoudige en Complexe Problemen is er in deze nieuwsbrief weer het een en ander te melden.

21 december 2023 ontvingen we het bericht dat ZonMw andermaal subsidie gaat verstrekken om verder onderzoek te doen naar de werkzame elementen in de hulp aan gezinnen met meervoudige en complexe problemen.

Voor gezinnen met meervoudige en complexe problemen zijn diverse interventies beschikbaar. Omdat elk gezin een unieke combinatie van problemen en krachten heeft, is het belangrijk dat interventies steeds op hun specifieke behoeften worden toegespitst. Door eerder onderzoek hebben we zicht op kansrijke elementen van deze interventies, maar dit is niet genoeg om ze onderbouwd toe te kunnen spitsen op een gezin.

Door de nieuwe ZonMw subsidie binnen de call "Effectief werken in de jeugdsector" kunnen we verder onderzoek

doen op basis van een bestaande dataset met informatie over 473 gezinnen met meervoudige en complexe problemen en de inhoud van de interventies om de invloed van de manier waarop elementen worden aangeboden op de effectiviteit voor subgroepen te onderzoeken.

Daarnaast volgen we 10 gezinnen met meervoudige en complexe problemen en de betrokken professionals tijdens de interventie om zicht te krijgen op de relatie tussen de timing en intensiteit waarin kansrijke elementen worden ingezet en het wekelijks functioneren van gezinnen met meervoudige en complexe problemen. Met deze kennis kunnen interventies (nog) beter aansluiten bij gezinnen met meervoudige en complexe problemen en kan de effectiviteit vergroot worden.

Naast de Rijksuniversiteit Groningen/Expertisecentrum Gezinnen met Meervoudige en Complexe Problemen zijn bij dit onderzoek betrokken: Health Sciences UMCG, Windesheim Lectoraat Jeugd, de Kenniswerkplaats Jeugd Friesland, Stjoer, Martine Brouwer, Community Support, Elker, Yorneo, Leger des Heils Noord-oost, IAG-platform Nederland en SJI. Begin april zijn we gestart met het onderzoek.

Meer weten over dit onderzoek? Neem dan contact op met Loraine Visscher via l.visscher@rug.nl

Maart 2024 presenteerden wij het jaarverslag over het Expertisecentrum Gezinnen met Meervoudige en Complexe Problemen, dat op 1 februari 2021 van start ging. Voor ons was dit aanleiding terug maar ook vooruit te kijken. Ben je geïnteresseerd in wat we hebben gedaan in 2023 en wat onze plannen zijn op het gebied van onderzoek, onderwijs, advisering en netwerk voor de komende tijd? Kijk dan onder: Verslag Expertisecentrum Gezinnen met Meervoudige en Complexe Problemen 2023:

<https://www.rug.nl/gmw/expertisecentrum-gmcp/onderwijs-onderzoek/jaarverslag-2023-expertisecentrum-gezinnen-met-meervoudige-en-complexe-problemen-definitief.pdf>

Zaterdag 13 april vertelde Lysbert Zeinstra, samen met Henriët Scholts en Marjolein Schutte-Koning van Accare kinder- en jeugdpsychiatrie, tijdens het landelijke EMDR-congres over de meerwaarde van EMDR binnen het klinische gezinsbehandelprogramma KINGS (Kind IN Gezond Systeem). KINGS richt zich op getraumatiseerde kinderen en ouders in multi-probleemsituaties.

Reflectiekaarten 'Werkzame elementen in de hulp aan gezinnen met zware opvoedproblemen (ZOP) en gezinnen met meervoudige en complexe problemen (GMCP)'

Binnen een ZonMw project ontwikkelden we recent reflectiekaarten, gebaseerd op ons onderzoek naar de inhoud en werkzame elementen van interventies voor ZOP&GMCP. De reflectiekaarten...

- > Zijn een middel om te **reflecteren** op de inhoud en werkzame elementen van hulp aan deze gezinnen;
- > Zijn bedoeld voor professionals die werken met een **intensief ambulante interventie** voor deze gezinnen;
- > Kunnen tijdens intervisie- of supervisiemomenten of door een individuele hulpverlener worden gebruikt om te reflecteren op de hulp.

Wij hebben deze referentiekaarten kosteloos aangeboden organisaties/professionals die met een intensief ambulante interventie werken of die professionals voor

deze interventies opleiden. Eerlijkheid gebied te zeggen dat wij totaal overweldigd waren door de grote navraag. Op is nu echt op!

De reflectiekaarten zijn ontwikkeld in een samenwerking tussen het Expertisecentrum Gezinnen met Meervoudige en Complexe Problemen (GMCP) (Loraine Visscher, Jana Knot-Dickscheit), Windesheim Lectoraat Jeugd (Els Evenboer), Kenniswerkplaats Jeugd Friesland (Alona Labun, Anja Holwerda) en C4Youth (Lucienne van Eijk).

Van 2016 tot 2020 heeft het consortium Zware Opvoedproblemen en Gezinnen met Meervoudige en Complexe Problemen (ZOP&GMCP) onderzoek gedaan naar werkzame elementen in de hulp aan deze gezinnen. Dit onderzoek heeft waardevolle kennis opgeleverd. Echter, worstelden professionals met de vertaalslag naar de dagelijkse praktijk. In een recent afgerond ZonMw VIMP-project hebben het Expertisecentrum Gezinnen met meervoudige en complexe problemen, de Kenniswerkplaats Jeugd Friesland, Windesheim lectoraat Jeugd, C4Youth, Stjoer, Jimmy's Leeuwarden, Community Support en Zorgbelang Groningen samen met ervaringsdeskundige jongeren, ouders en professionals de opgedane kennis m.b.t. de elementen 'samenwerken met het sociaal netwerk van gezinnen' en 'samenwerken met jeugdigen' vertaald naar praktische handvatten en tools voor professionals.

Het project heeft de volgende eindproducten en tools opgeleverd:
Workshop over het samenwerken met het sociaal netwerk van gezinnen;
Workshop over het samenwerken met jeugdigen in gezinnen;
Praatplaat met concrete handvatten en praktische tips voor professionals om gelijkwaardige samenwerking met het gezin en de mensen om hun heen vorm te geven;

Factsheet met tips & tricks van jongeren over samenwerken met het sociaal netwerk;
Factsheet met tips & tricks van ouders over samenwerken met het sociaal netwerk;
Factsheet met tips & tricks van jongeren over samenwerken met jeugdigen;
Factsheet met tips & tricks van ouders over samenwerken met jeugdigen;
Kennisclip over het maken van een goede start van de samenwerking met het sociaal netwerk;
Kennisclip over het onderhouden van een goede samenwerking met het sociaal netwerk;
Kennisclip over het aangaan van een goede samenwerkingsrelatie met jeugdigen; en
Kennisclip over het maken van een analyse, plan en evaluatie met jeugdigen

Alle eindproducten en tools zijn terug te vinden op de site van het Expertisecentrum Gezinnen met Meervoudige en Complexe Problemen: <https://www.rug.nl/gmw/expertisecentrum-gmcp/onderwijs-onderzoek/2024-project-vimp-tools>

Door het Deutsche Jugendinstitut is een online boekpublicatie uitgebracht met verschillende hoofdstukken die raakvlakken hebben met het werken met gezinnen met meervoudige en complexe problemen. Er is een hoofdstuk opgenomen van Tim Tausendfreund en Jana Knot-Dickscheit: Tausendfreund, T. & Knot-Dickscheit, J. (2023). Hilfen für Familien mit multiplen und chronischen Problemen im Kinderschutz. Band 5: Besondere Fallgruppen und Psychohygiene. In: Deutsches Jugendinstitut (Red.). Expertise. Forschung zu Kindern, Jugendlichen und Familien an der Schnittstelle von Wissenschaft, Politik und Fachpraxis (pp 1-36). München: Deutsches Jugendinstitut. Klik hier voor het hoofdstuk: <https://www.dji.de/veroeffentlichungen/literatursuche/detailansicht/literatur/34296-hilfen-fuer-familien-mit-multiplen-und-chronischen-problemen-im-kinderschutz.html>

Molendrift draagt vanaf het begin het Expertisecentrum Gezinnen met Meervoudige en Complexe Problemen een warm hart toe. Zo trekken we gezamenlijk op in verschillende onderzoeken waaronder onderzoek naar de Verklarende Analyse, doen we gezamenlijke kennisverspreiding via onder andere webinars en lezingen over Samen-1Plan en integraal wer-

Onne Raspe

ken. Dankzij de ondersteuning van Molendrift kunnen we ook dit jaar weer een student-assistent bekostigen, die ons helpt bij de uitvoering van alle taken van het Expertisecentrum. We zijn blij dat voor in ieder geval de periode van een jaar Onne Raspe als student-assistent ons team gaat versterken. Onne heeft daarnaast ook zijn bachelorstage gedaan bij het Expertisecentrum.

Op 1 april 2024 werd het Landelijk Expertisecentrum Integraal werken met jeugd en gezin gelanceerd. Dit netwerk verbindt onderzoekers die gespecialiseerd zijn op het gebied van integraal werken met jeugd en gezin. We willen hiermee richting geven aan het wetenschappelijke en maatschappelijke debat rond dit belangrijke thema. In ons position paper leest u meer over onze doelstelling, focus en activiteiten. Meer informatie? Neem contact op met een van de leden van het Landelijk Expertisecentrum: Cora Bartelink, Marieke Boel-

houwer, Marcel van Eck, Rob Gilsing, Jana Knot-Dickscheit, Eva Mulder en Laura Nooteboom. Het position paper is hier te vinden: <https://www.linkedin.com/feed/update/urn:li:activity:7183445725932879872/>

Wil je je aanmelden of juist afmelden voor onze nieuwsbrief? Mail naar: expertisecentrum.gmcp@rug.nl

In deze nieuwsbrief ook een recent artikel van Renske de Leeuw. Zij werkte sinds 1 april 2014 bij Orthopedagogiek binnen de differentiatie L&O aan haar promotieonderzoek, dat ze eind februari 2020 afrondde. Daarna is ze in dienst getreden bij Saxon bij het lectoraat Vernieuwend Onderwijs, als docent onderzoeker.

Ze houdt zich met tal van onderwerpen bezig maar voornamelijk met de onderwerpen inclusief onderwijs van PO tot HBO en de stem van de lerende van PO tot HBO. Daarnaast geef ze Q-methodologische adviezen en is sinds kort Saxon coördinator van de kennislijn voor de Professioneel Doctoraat kandidaten en is ze betrokken als docent bij de Master Leren & Innoveren - Teacher Leader.

Renske de Leeuw
Foto: Annika Eenshuistra

Onderzoek

Q-m ethodologie als gespreksstarter

Kun jij mij nu vertellen hoe jij denkt over "wat jouw visie is op daltononderwijs?" of "wat de waarde is van reflectie?" Als jij dit soort vragen voor je kiezen krijgt, is het best lastig om direct een antwoord te geven. Je hebt bedenktijd nodig, of zou willen weten waar de vragensteller aan zit te denken. Mogelijk beset je ook dat je niet alles weet over het onderwerp om een duidelijke mening te geven. Ondanks deze obstakels, starten veel dialogen in de klas en in schoolteams met dit soort grote vragen en schort al snel het gesprek. Een bewezen manier om dialogen te starten over complexe onderwerpen of gespreksthema's met een persoonlijke, emotionele lading, is de inzet van Q-sorteringen. In dit artikel ga ik op deze methodologie nader in.

Renske de Leeuw *)

Hoe werkt het?

In het onderstaande kader wordt beschreven hoe je het sorteren van ideeën met leerlingen kunt uitvoeren.

1. Verzamel ideeën rond een bepaalde vraag of een bepaald onderwerp.
2. Laat iedere leerling (afzonderlijk) de ideeën sorteren in de volgende drie categorieën:
 1. fijn/prettig/dit wil ik heel graag,
 2. neutraal/heb ik geen mening over/maakt niet uit,
 3. niet fijn/niet prettig/dit wil ik absoluut niet.

Als alle ideeën gesorteerd zijn, vraag je of de leerling nog aanvullingen heeft. Dit mogen zowel ideeën zijn die de leerling slecht vindt (stapel 3, de 'negatieve' stapel), of juist een aanvulling op wat de leerling graag wil (stapel 1, de 'positieve' stapel). Als er aanvullende ideeën zijn, laat de leerling deze dan ook sorteren en neem ze eventueel mee voor een volgende leerling.

3. Vraag de leerling om twee ideeën te kiezen uit de positieve stapel (fijn/prettig/dit wil ik heel graag).
4. Nu kan het gesprek gestart worden, enkele voorbeeldvragen zijn:
 - Vertel eens waarom je deze twee gekozen hebt?
 - Wat heb je nodig om deze ideeën uit te voeren?

Onderzoek

Mijn eigen Q-onderzoek

Vijfenvestig leerlingen uit groep 3 en 4 van 13 scholen namen deel aan een onderzoeksproject met Q-methodologie. De leerlingen hadden een indicatie of een vermoeden van gedragsproblemen. Zij sorteerden een set van 15 oplossingen en strategieën naar welke zij het beste tot het slechtste vonden om situaties van buitensluiten en pesten op te lossen. Vervolgens werd een gesprek gestart om te verhelderen wat de leerling nodig had om hun voorkeursoplossing of -strategie toe te kunnen passen in de klas.

Het mooie van dit onderzoeksproject was, dat na afloop niet alleen ik als onderzoeker enthousiast was over de mooie gesprekken die ik heb gehad met de leerlingen (of mijn master-studenten die het project ondersteunden), maar ook de leerlingen en de leraren. Zie ook de quote van de leraar in het kader hieronder. Ze wilden allemaal graag

schoolteams en leraren in professionele leergemeenschappen, aan tot reflectie. Het identificeert behoeftes en maakt communiceren over gevoelige onderwerpen mogelijk om over inzichten en de sortering in gesprek te gaan. Er zijn ook voorbeelden bekend waarbij de activiteit gebruikt is om beleid en onderwijs te vormen. De onderzoeksmethode Q-methodologie is ontwikkeld door William Stephenson (1935) om specifiek subjectiviteit en individuele perspectieven meetbaar te maken door mensen kaartjes met stellingen te laten sorteren. Dat water gesorteerd wordt, hoeven niet alleen geschreven stellingen te zijn. Ook afbeeldingen en voorwerpen kunnen gesorteerd worden, wat handig is om te gebruiken om meningen in te laten delen door personen die niet verbaal sterk zijn. Q-sortering maakt het individuele perspectief zichtbaar en wanneer meerdere personen deelnemen, kunnen

"De gesorteerde kaartjes geven een doorkijkje in de belevingswereld van de antler. Een snelle blik op een sortering laat zien waar behoeften en voorkeuren liggen."

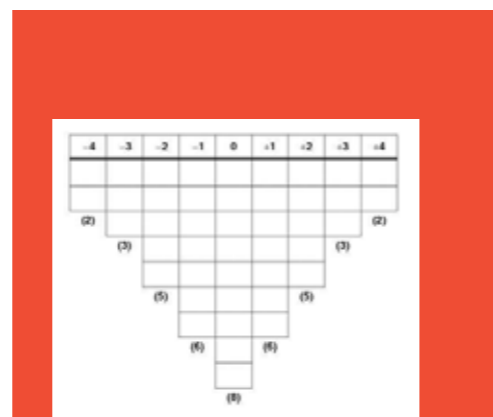
Reactie van een leraar groep 3/4

de set met kaartjes houden. Enkele leerlingen wilden de kaartjes houden als herinnering welke oplossingen er zijn om situaties van sociale exclusie op te lossen of om ze aan hun vriendjes te geven, die ook we! wat ondersteuning konden gebruiken. De leraren wilden de materialen gebruiken voor gesprekken met leerlingen die niet bij het onderzoek betrokken waren.

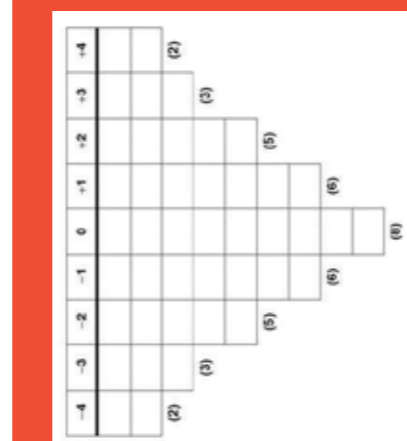
Q-methodologie

Q-sorteringen blijken niet alleen geschikt om data te verzamelen, de sorteeractiviteit zet deelnemers, variërend van leerlingen van 8 jaar tot

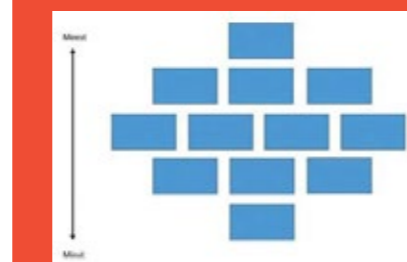
individuele perspectieven vergeleken worden. Onderzoekstechnisch kunnen er ook analyses op uitgevoerd worden om te identificeren welke onderdelen significant overeenkomen of juist verschillen. Doordat de sorteeractiviteit gestructureerd wordt met een vaste sorteervorm, zijn er maar een beperkt aantal sorteeropties. Zie de drie sorteervormen in het kader. De vaste vorm dwingt de sorteerder elke optie te overwegen, expliciete keuzes te maken en te reflecteren. Elke stelling die in een van de gekozen figuren in dezelfde rij geplaatst wordt, heeft eenzelfde waarde.

Traditionele sorteervorm

Geroteerde sorteervorm

Sorteerfiguur volgens de Diamond Ranking methode

Onderzoek

Gespreksstarter

Individuele Q-sorteringen kunnen met elkaar vergeleken worden. Ze bieden een start voor een gesprek over de keuzes en overwegingen die gemaakt zijn bij het sorteren.

Sorteeractiviteiten kunnen ook een krachtige tool zijn om met elkaar te discussiëren, bijvoorbeeld als een groep tot consensus moet komen waar een stelling op het sarteerfiguur komt te liggen. De methodologie is bijvoorbeeld primair gebruikt om vast te stellen waar de prioriteiten liggen bij een curriculumhervorming.

Experts adviseren wel om eerst individueel de Q-sort uit te voeren. Dit leidt tot persoonlijke reflecties. Vervolgens kunnen kleine groepjes gevormd worden om de individuele sorteringen samen te brengen. Het vergelijken van de individuele sorteringen biedt een veilige ruimte voor het uitwisselen van ideeën, voor discussie en overleg, bijvoorbeeld

om tot een gedeelde analyse of visie te komen. De resultaten daarvan kunnen vervolgens aan het gehele team gepresenteerd worden, inclusief de bevindingen, inzichten en belangrijkste onderbouwingen. Met een beetje ondersteuning is het ook mogelijk om een Q-analyse uit te laten voeren om zo profielen binnen het team te identificeren. Een extra mogelijkheid ligt in het feit om de Q-sortering tweemaal uit te voeren, bijvoorbeeld over een huidige en een tweede keer over een gewenste situatie.

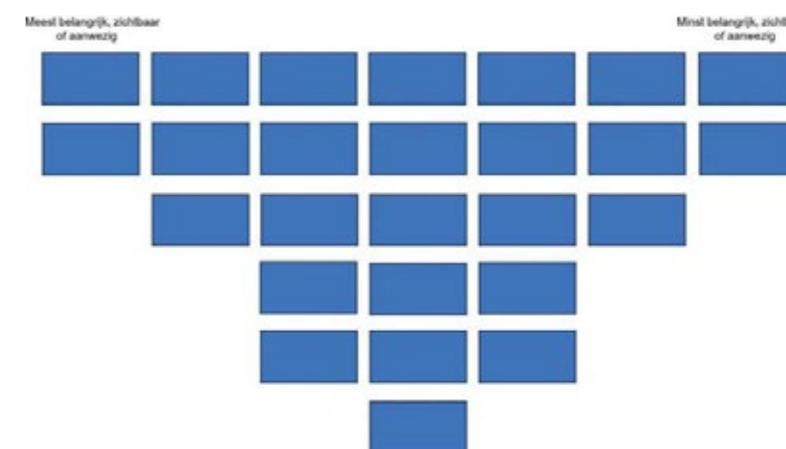
Daltondialoog

In DaltonVisie wordt in een aantal artikelen verslag gedaan van de resultaten van een onderzoek dat uitgevoerd is naar de goede daltonschool. Het onderzoek heeft geresulteerd in een aantal sets van vragen die rond verschillende kenmerken van goede daltonscholen te gebruiken zijn om in teams met elkaar in dialoog te gaan. Deze

dialoog is ook aan te gaan door gebruik te maken van Q-methodologie. In samenwerking met Vera Otten-Binnerts zijn de vragen met betrekking tot Kenmerk 2 van de 'goede' daltonschool (Zichtbare daltonontwikkeling en reflectie op deze ontwikkeling) en dan het onderdeel "doelgericht en duidelijkheid" aangepast tot stellingen, die meteen gebruikt kunnen worden als input van een Q-sort. Zie voor het artikel over dit kenmerk: p. 11 e.v. van dit nummer van DaltonVisie. De te gebruiken sarteerkaartjes zijn opp. 23 te vinden.

Sorteerinstructie

Sarteer de 26 stellingen over doelgerichte daltonkenmerken van de stelling die het meest belangrijk, zichtbaar of aanwezig zijn in de klas/school/kindcentrum tot de stelling die het minst belangrijk, zichtbaar of aanwezig is. Gebruik daarbij (bijvoorbeeld) de volgende sorteerfiguur.

Om de sarteertaak goed te doorlopen zijn enkele stappen te zetten. Daarbij kan de methodologie gebruikt worden zowel voor een individuele sarteertaak (optie 1) als een teamsorteertaak (optie 2).

OPTIE 1: INDIVIDUELE SORTEERTAAK

Stap 1. Sorteert de 26 stellingen in 3 stapels van meest, neutraal, minst. Er is geen instructie voor hoeveel kaarten er in elk van de drie stapels moet liggen. **LET OP:** De stellingen die gesorteerd worden onder de stapel "minst" belangrijk, zichtbaar of aanwezig zijn niet kenmerken die jij als leraar of juf/juf als schoolteam niet van belang vinden en dat er impliciteert wordt dat deze "genegeerd kunnen worden". **Stap 2.** Begin met de stapel stellingen van de stapel "meest" en leg deze naar jouw perceptie neer op het sorteerfiguur. **Stap 3.** Pak vervolgens de stapel

stellingen van de stapel "minst" en leg deze naar jouw perceptie neer op het sorteerfiguur tot de hele stapel op is. **LET OP:** De structuur stuurt aan op het afwegen van de plaatsing van elke stelling. Het kan daardoor gebeuren dat een stelling van de "Mee eens" stapel in een zelfde rij komt te liggen als "Neutraal". Dit is geen probleem. **Stap 4.** Doe vervolgens hetzelfde voor de stapel "neutraal". Je mag tussendoor stellingen verschuiven op het sorteerfiguur. **Stap 5.** Als alle stellingen een plek hebben en je tevreden bent. Schrijf dan op waarom volgens jou de twee stellingen van "meest" en "minst" op die plek liggen.

Is het door de gedeelde en uitgedragen visie van het schoolteam/beleid? Of door hoe jij als leraar dalton uitvoert in de klas? **Stap 6.** Als meerdere collega's de sarteertaak hebben gemaakt, vergelijk dan de verschillende sorteringen. Zijn er stellingen die over het algemeen op dezelfde plek liggen? Luister naar elkaars redenering voor de plaatsing en ga met elkaar het gesprek aan.

OPTIE 2: TEAM SORTEERTAAK

Duo's, groepjes of gelijk als team. Advies is om eerst een tussenstap in het sorteren te maken van individueel of in kleine groepjes.

Onderzoek

Stap 1. Sorteert de 26 stellingen in 3 stapels van meest, neutraal, minst. Er is geen instructie voor hoeveel kaarten er in elk van de drie stapels moet liggen.

Stap 2. Begin met de stapel stellingen van de stapel "meest" en leg de stellingen op het sorteert figuur tot de hele stapel op is.

Stap 3. Pak vervolgens de stapel stellingen van de stapel "minst" en leg deze naar jouw perceptie neer op het sorteert figuur tot de hele stapel op is. *LET OP:* De structuur stuurt aan op het afwegen van de plaatsing van elke stelling. Het kan daardoor gebeuren dat een stelling van de "Mee eens" stapel in een zelfde rij komt te liggen als

"Neutraal". Dit is geen probleem.

Stap 4. Doe vervolgens hetzelfde voor de stapel "neutraal". Je mag tussendoor stellingen verschuiven op het sorteertfiguur.

LET OP: Bij stap 2 tot en met 4 is het belangrijk dat de sortering de mening van de duo's, groep of team representeert. Als er collega's vinden dat een stelling op een andere plek moet liggen, luister naar elkaar en geef argumenten tot er consensus over de plaatsing gevonden is.

Stap 5. Als alle stellingen een plek hebben en er een algemene tevredenheid is over de sortering, dan start de reflectie. Staat iedereen achter de sortering van

de stellingen? Waarom niet/wel? Zijn de verschillen afhankelijk door hoeveelheid implementatie in de klas?

Representeert de sortering de visie van de school als goede Daltonschool?

Hoe zou de ideale sortering er als visie van het team uit zien? Wat is er voor nodig om de huidige sortering overeen te laten komen met de ideale visie?

**) Renske de Leeuw is onderzoekster bij het lectoraat Vernieuwend Onderwijs van Saxion Hogeschool. Informatie over haar werk is te vinden op: www.renskedeleeuw.nl*

ONDERSTAANDE STELLINGEN KUNNEN AFGEDRUKT WORDEN EN GEKNIPT, ZODAT DEZE FYSIEK GESORTEERD KUNNEN WORDEN:

1. Er wordt gewerkt met taken.	2. Er wordt gewerkt met weektaken.	3. Er wordt gewerkt met periodetaken.
4. Er wordt uitgegaan van te behalen cognitieve doelen (bijv. voor taal, spelling, rekenen).	5. Er wordt uitgegaan van te behalen dalton doelen (bijv. ik kan samenwerken).	6. Er wordt uitgegaan van te behalen eigen leerdoelen (bijv. ik wil weten hoe een vulkaan werkt ik kan een script schrijven).
7. Kinderen weten wanneer er een instructie is die voor hen geldt.	8. Instructies worden gegeven door de leraar.	9. Instructies worden gegeven door een leerling.
10. Kinderen kunnen hun werk zelf plannen.	11. Er wordt nagegaan welke instructie de kinderen daadwerkelijk nodig hebben.	12. Er wordt instructie gegeven aan de kinderen die deze instructie daadwerkelijk nodig hebben.
13. Kinderen hebben inzicht in hun eigen leerproces.	14. Kinderen weten welke opdrachten zij kunnen maken.	15. Kinderen weten welke doelen zij beheersen.
16. Kinderen weten welke doelen zij moeilijk vinden en nog kunnen oefenen.	17. De zelfstandigheid van kinderen wordt bevorderd.	18. Kinderen werken zelfstandig aan hun opdrachten.
19. Er wordt gewerkt vanuit de persoonsontwikkeling van de kinderen.	20. De methode is het uitgangspunt.	21. Het kind is het uitgangspunt.
22. Er wordt gereflecteerd op de ontwikkeling van de kinderen.	23. Er wordt gereflecteerd op de werkwijze hoe vanuit de ontwikkeling van kinderen wordt gewerkt.	24. De ontwikkeling van de daltonvaardigheden van kinderen is inzichtelijk gemaakt.
25. Er is een overzicht van de daltondoelen.	26. Kinderen hebben inzicht in hoeverre zij daltonvaardigheden beheersen.	